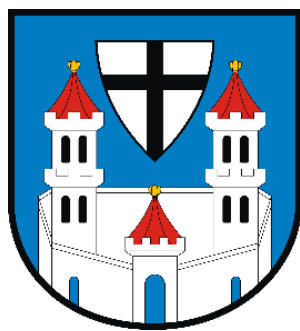

Lokalny Program Rewitalizacji Bytowa

Raport z Delimitacji Obszarów Zdegradowanych

Kwiecień 2015

Spis treści

0. Wstęp	3
1. Kontekst strategiczny	4
1.1. Lokalny program rewitalizacji w świetle dokumentów strategicznych poziomu krajowego i wojewódzkiego	5
1.2. Lokalny program rewitalizacji jako program operacyjny miasta	9
2. Charakterystyka miasta	11
3. Delimitacja obszarów zdegradowanych miasta Bytowa	18
4. Metodologia identyfikacji zróżnicowania wewnętrznego Miasta Bytowa	32
5. Wyniki porównania wewnętrznego i wskazanie obszarów do rewitalizacji	33
5.1. Podsystem społeczny	33
5.2. Podsystem gospodarczy	42
5.3. Podsystem przestrzenny	45
6. Wybór obszaru zdegradowanego	48

0. Wstęp

Niniejszy Raport z Delimitacji Obszarów Zdegradowanych Miasta Bytowa stanowi podsumowanie I etapu planowania procesów rewitalizacyjnych na obszarach zdegradowanych miasta.

Dokument zawiera ogólną charakterystykę miasta, analizę struktury miasta w podsystemach społecznym, gospodarczym i przestrzennym, uwieńczoną wskazaniem obszarów zdegradowanych miasta, na których w sposób szczególny kumulują się negatywne zjawiska społeczno-gospodarcze. Wskazane obszary przeznaczone zostaną do objęcia Lokalnym Programem Rewitalizacji, przedstawiającym rozwiązania konkretnych problemów zidentyfikowanych na obszarach zdegradowanych miasta, integrując jednocześnie różne źródła finansowania przedsięwzięć mogących oddziaływać na poprawę stanu istniejącego zarówno bezpośrednio, jak i w sposób pośredni.

1. Kontekst strategiczny

Rewitalizacja – jest to kompleksowy, zaplanowany proces przemian społecznych, przestrzennych i gospodarczych, realizowany na obszarze dotkniętym zjawiskami kryzysowymi. Proces prowadzi do przywrócenia atrakcyjności tego obszaru dla mieszkańców, przedsiębiorców, pracujących lub odwiedzających (odbiorców usług dostępnych na tym terenie), z korzyścią dla całej społeczności miasta. Rewitalizacja rozumiana jako kompleksowy i skoordynowany proces przemian zachodzących na obszarach zdegradowanych miasta jest istotnym elementem jego polityki, której wyrazem jest programowanie operacyjne wyrażone zapisami Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji to wieloletni program operacyjny, podrzędny w stosunku do strategii rozwoju gminy, przyjęty i koordynowany przez jednostkę samorządu terytorialnego. Ma na celu rewitalizację określonego obszaru zdegradowanego lub obszarów zdegradowanych, realizowany jest zgodnie z określonym harmonogramem czasowym i finansowany z określonych źródeł.

Lokalny Program Rewitalizacji przedstawia rozwiązania konkretnych problemów społeczno-gospodarczych zidentyfikowanych na obszarach zdegradowanych miasta. Integruje różne źródła finansowania przedsięwzięć mogących oddziaływać na poprawę stanu istniejącego zarówno bezpośrednio, jak i w sposób pośredni, w tym:

- środki wsparcia międzynarodowego;
- środki wsparcia krajowego;
- środki własne miasta.

Kompleksowa rewitalizacja zdegradowanych obszarów miast stanowi jeden z głównych zakresów interwencji dedykowanej ośrodkom miejskim, skupiony wokół Celu Operacyjnego 2.2 Wysoki poziom kapitału społecznego *Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020* oraz Priorytetu 2.3 Przestrzeń dla aktywności *Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie aktywności zawodowej i społecznej Aktywni Pomorzanie*. Realizowana na obszarach zdegradowanych szczególna interwencja o charakterze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, będzie współfinansowana ze środków europejskich wzmacniając wysiłki zmierzające do wypełnienia zaleceń Wspólnoty i zobowiązań Polski względem Unii Europejskiej.

Kompleksowa rewitalizacja zdegradowanych obszarów miast będzie realizowana w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 poprzez formułę **projektu zintegrowanego**, umożliwiającą łączenie komplementarnych przedsięwzięć realizowanych w ramach różnych osi priorytetowych.

Projekt zintegrowany – są to co najmniej dwa projekty powiązane ze sobą tematycznie w ramach wspólnego celu, jaki ma zostać osiągnięty dzięki ich realizacji. Przyjęcie formuły projektu zintegrowanego ma na celu zapewnienie spójności i efektywności podejmowanych działań oraz zapewnienie komplementarności pomiędzy finansowanymi z EFS i EFRR przedsięwzięciami. Realizowane projekty winny stanowić odpowiedź na konkretne, indywidualne problemy społeczne, gospodarcze i przestrzenne zidentyfikowane na etapie obszarów zdegradowanych miasta. Działania społeczne mają decydujące znaczenie z perspektywy dokonywanych zmian infrastrukturalnych warunkując ich trwałość i akceptację przez mieszkańców obszarów zdegradowanych.

1.1. Lokalny program rewitalizacji w świetle dokumentów strategicznych poziomu krajowego i wojewódzkiego

Krajowa Polityka Miejska (projekt)

Podstawowym celem *Krajowej Polityki Miejskiej* (KPM) jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania równoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców. Wszystkie miasta powinny być dobrym miejscem do życia, z dostępem do wysokiej jakości usług z zakresu ochrony zdrowia, edukacji, transportu, kultury i administracji publicznej. Podstawę prac nad KPM stanowią Założenia Krajowej Polityki Miejskiej do roku 2020, które Rada Ministrów przyjęła 16 lipca 2013 r. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju przedstawiło pierwszy projekt KPM w marcu 2014 r.

Nowa polityka regionalna Polski (wyrażona w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie) oraz polityka przestrzenna (wyrażona w koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030) wprowadziły nowe podejście do rozwoju – tzw. *zintegrowane podejście terytorialne*. Podejście to integruje działania różnych podmiotów w różnych sferach, mówi także o potrzebie i korzyściach z dopasowywania polityk publicznych do potrzeb i potencjałów różnych obszarów. Wyrazem realizacji tego zintegrowanego podejścia terytorialnego wobec polskich obszarów miejskich jest Krajowa Polityka Miejska.

Tematyka KPM i jej cele stanowią rozwinięcie adekwatnych celów i treści polityki regionalnej i polityki przestrzennej. KPM koncentruje się na najważniejszych kwestiach i wyzwaniach. Pogrupowane są one w 10 wątkach tematycznych:

1. Kształtowanie przestrzeni;
2. Partycypacja społeczna;
3. Transport i mobilność miejska;
4. Niskoemisyjność i efektywność energetyczna;
5. Rewitalizacja;
6. Polityka inwestycyjna;
7. Rozwój gospodarczy;
8. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu;
9. Demografia;
10. Zarządzanie obszarami miejskimi.

Najważniejsze kwestie, na które w KPM szczególnie zwraca się uwagę to:

- przeciwdziałanie tzw. żywiołowej suburbanizacji, czyli „rozlewaniu się miast”, przez promowanie idei miasta zwartego,
- zrównoważone inwestowanie w miastach, z preferencją dla wcześniej zagospodarowanych terenów i duży nacisk na potrzeby kompleksowej rewitalizacji miast, składającej się z komponentów infrastrukturalnych, społecznych, gospodarczych i środowiskowych;
- silne akcentowanie partycypacji społecznej i udziału mieszkańców oraz innych „użytkowników” miast w planowaniu i realizacji ich rozwoju;
- potrzeba odpowiedzi w wielu sektorach na problemy demograficzne polskich miast;
- konsekwentne dążenie do osiągnięcia zrównoważonej mobilności w obszarach miejskich;

- rozwijanie wielopoziomowej współpracy w zarządzaniu obszarami miejskimi (miastami wraz z ich tzw. obszarami funkcjonalnymi);
- dążenie do racjonalnego gospodarowania zasobami (ziemi, wody, środowiska, energii), poprawa środowiska w miastach i adaptacja do zmian klimatu, które w znacznym stopniu dotyczą mieszkańców miast.

Narodowy Plan Rewitalizacji (założenia)

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju przygotowało założenia *Narodowego Planu Rewitalizacji* (NPR). Na ich bazie ma powstać pakiet rozwiązań systemowych, który sprawi, że rewitalizacja będzie kompleksowa i bardziej skuteczna.

NPR ma być dokumentem rządowym, który stworzy przyjazne warunki dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce, np. poprzez projekty zmian w prawie, stworzenie spójnego systemu i określenie źródeł finansowania rewitalizacji, promowanie dobrych praktyk, dzielenie się wiedzą czy wypracowanie wzorcowych dokumentów. Skierowany będzie przede wszystkim do samorządów, ale też do społeczności lokalnych, osób prywatnych, przedsiębiorców, organizacji samorządowych.

NPR ma być odpowiedzią na niekorzystne procesy, które zachodzą na obszarach zdegradowanych, głównie w miastach. Te procesy i ich skutki to m.in. problemy ekonomiczne, niszcząca infrastruktura (np. budynki, ulice), osłabienie relacji społecznych.

NPR jest reakcją na negatywne zjawiska i tendencje w miastach, np. chaotyczne rozpraszanie zabudowy miejskiej – tzw. rozlewanie się miast, wyludnianie się ich centrów, spadek liczby mieszkańców w ośrodkach miejskich, dominacja indywidualnego transportu samochodowego nad transportem publicznym, zanieczyszczenie powietrza.

W *NPR* rewitalizacja definiowana jest jako wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji. Konieczne jest zerwanie z postrzeganiem rewitalizacji jako zbioru punktowych, oderwanych od siebie działań. Dobrze prowadzona rewitalizacja powinna być:

1. **kompleksowa** poprzez zmiany w różnych sferach życia mieszkańców miasta – społecznej (np. edukacja, aktywizacja społeczna), kulturowej, gospodarczej (np. promowanie samozatrudnienia, ułatwienia w zakładaniu działalności gospodarczej), przestrzennej (np. remonty, działania infrastrukturalne dla tworzenia przyjaznego, bezpiecznego otoczenia) czy środowiskowej;
2. **zintegrowana** poprzez współpracę i uporządkowanie działań różnych podmiotów (aby np. techniczna poprawa warunków zamieszkania na obszarach kryzysowych zawsze szła w parze z działaniami społecznymi adresowanymi do mieszkańców);
3. prowadzona w ścisłej **współpracy ze społecznością lokalną** (a także przez nią samą);
4. **skoncentrowana terytorialnie**, co oznacza, że powinna odnosić się do konkretnego zdegradowanego obszaru, a nie punktowych działań.

Narodowy Plan Rewitalizacji promuje podejście kompleksowe, zakładające skoncentrowane wysiłki wielu podmiotów na rzecz wyprowadzenia ze stanu kryzysowego danego obszaru, obejmującego interwencję w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej oraz kulturowej.

Niezbędne jest przy tym, aby rewitalizacja obszarów zdegradowanych była elementem całościowej wizji rozwoju miasta.

Koncepcja zrównoważonej polityki miejskiej województwa pomorskiego

Koncepcja jest wyrazem świadomości samorządu województwa co do szczególnego znaczenia obszarów miejskich w rozwoju całego regionu i stanowi próbę określenia roli, jaką samorząd województwa może odgrywać we wspieraniu ich zrównoważonego rozwoju. **Zrównoważona polityka miejska z poziomu regionu** to polityka ukierunkowana na miasta, jako elementy pewnego spójnego systemu – miejskiej sieci osadniczej. Systemu, w którym istotną rolę powinien odgrywać zarówno obszar metropolitalny, jak i pozostałe ośrodki wraz ze swoimi obszarami funkcjonalnymi. Pierwszym priorytetem zdefiniowanym w części rekomendacyjnej *Koncepcji* jest „policentryczny, zrównoważony system osadniczy”.

Polityka miejska, jako integralna część polityki rozwoju kreowanej przez samorząd województwa, realizowana musi być przede wszystkim zgodnie z ogólnymi zasadami prowadzenia polityki rozwoju regionu.

Szczególnie istotną z uwagi na specyfikę środowiska zurbanizowanego jest **zasada zrównoważonego rozwoju**. Zgodnie z nią, rozwój miast i ich obszarów funkcjonalnych to rozwój w poszanowaniu bogactwa historii, harmonijnie łączący środowisko zurbanizowane ze środowiskiem przyrodniczym, zapewniający odpowiednie warunki życia obecnym, jak i przyszłym pokoleniom. Wzmacnianie atrakcyjności miast powinno być nierozdzielnie związane z troską o poprawę jakości życia ich mieszkańców oraz świadomością ograniczonej dostępności zasobów i zagrożeń związanych ze zmianami klimatycznymi. Wszelkie działania związane z poprawą warunków społeczno-gospodarczych muszą zatem uwzględniać konsekwencje środowiskowo-przestrzenne, w duchu odpowiedzialności za szeroko rozumianą jakość życia dziś, jak i w przyszłości. Środkami do osiągnięcia założonych celów rozwojowych miast jest szereg działań w różnych dziedzinach życia, które dla osiągnięcia wymiernych efektów muszą być silnie ze sobą powiązane, rozpatrywane jako całość, a decyzje, które w związku z tymi działaniami są podejmowane nie mogą zapadać bez udziału społeczności, których one dotyczą.

W nawiązaniu do wyzwań rozwojowych pomorskich miast oraz zasad polityki miejskiej województwa pomorskiego zdefiniowany został priorytet nadrzędny prowadzenia tej polityki: **wzrost konkurencyjności i spójności społecznej, gospodarczej oraz terytorialnej regionu przez zrównoważony rozwój miast i ich obszarów funkcjonalnych**.

Rozwinięciem priorytetu nadrzędnego są 3 priorytety wraz zarekomendowanymi w ich ramach celami, dla których zaproponowano określone kierunki działań wraz z rozróżnieniem poziomów zarządzania (lokalny, wojewódzki, krajowy) właściwych dla ich realizacji. Dla każdego priorytetu wskazane zostały dodatkowo kryteria realizacji lub wsparcia tych działań z poziomu wojewódzkiego.

Priorytet 1 – Policentryczny i zrównoważony system osadniczy

Rekomendowane cele:

- 1.1. Poprawa dostępności miast oraz wzrost efektywności systemów transportu drogowego w miastach oraz w ich obszarach funkcjonalnych
- 1.2. Rozwój efektywnych systemów transportu zbiorowego
- 1.3. Rozwój funkcji ośrodków, stosownie do ich znaczenia, potrzeb i skali oddziaływania

Priorytet 2 – Wysoka jakość środowiska miejskiego oraz struktur miejskich

Rekomendowane cele:

- 2.1. Poprawa jakości środowiska miejskiego
- 2.2. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz wysoka jakość przestrzeni publicznych
- 2.3. Ograniczanie i kontrola procesów suburbanizacyjnych

Priorytet 3 – Wszechstronne wykorzystanie potencjałów miast

Rekomendowane cele:

- 3.1. Rozwój kapitału ludzkiego i kapitału społecznego miast
- 3.2. Rozwój gospodarczego potencjału miast oraz wzmacnianie procesów jego odbudowy
- 3.3. Ochrona, zachowanie i promocja walorów kulturowych i przyrodniczych miast i ich otoczenia

Wśród tak zdefiniowanych priorytetów wraz z rekomendowanymi celami, w kontekście procesów rewitalizacyjnych istotny jest zwłaszcza Priorytet 2 Wysoka jakość środowiska miejskiego oraz struktur miejskich, cel 2.2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz wysoka jakość przestrzeni publicznych, w zakresie którego rekomendowane kierunki działań na poziomie lokalnym to:

- Identyfikacja terenów zdegradowanych w strukturze miasta i określenie ich roli w dokumentach strategicznych i planistycznych miasta (strategia i studium).
- Solidne przygotowanie (na podstawie szczegółowej analizy obszaru) i konsekwentna realizacja spójnych koncepcji nowego zagospodarowania na terenach rewitalizowanych, powiązanych z układem funkcjonalno-przestrzennym miasta oraz odpowiadających na lokalne potrzeby społeczno-gospodarcze.
- Rewitalizacja zdegradowanych terenów śródmiejskich i mieszkaniowych (w tym: historyczne centra miast, kwartały zabudowy mieszkaniowo-usługowej, zdegradowane osiedla mieszkaniowe).
- Rewitalizacja terenów poprodukcyjnych oraz takich, które utraciły dotychczasowe funkcje: przemysłowe, kolejowe, wojskowe, produkcji rolnej, obsługi techn. itd. (w tym rekultywacja tych terenów).
- Rewitalizacja zdegradowanych obszarów cennych przyrodniczo (w tym: tereny zbiorników wodnych, tereny nadbrzeżne, obszary lasów i innych terenów zieleni o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych).
- Zapewnienie profesjonalnej kadry odpowiedzialnej za procesy rewitalizacyjne w mieście.
- Zapewnienie przestrzeni publicznych o wysokim standardzie (funkcjonalnych, bezpiecznych, estetycznych, dostosowanych do potrzeb wszystkich użytkowników), m.in. poprzez wprowadzanie odpowiednich ustaleń w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz przejęcie przez gminę odpowiedzialności (wykonawczej bądź koordynacyjnej) za ich realizację, w tym zagwarantowanie montażu finansowego w wieloletniej prognozie finansowej.
- Tworzenie i realizacja kompleksowych rozwiązań zmierzających do budowania spójnych systemów przestrzeni publicznych, powiązanych ciągami pieszymi o odpowiednim standardzie – spajających strukturę przestrzenną w centrach miast i wpływających na zmianę filozofii funkcjonowania miast - miasto przyjazne dla człowieka (w tym eliminacja ruchu tranzytowego w centrach miast).
- Poprawa kondycji stref śródmiejskich oraz działania zmierzające do wykształcenia takich stref w miastach bez wyraźnie wyodrębnionego w swej strukturze centrum.

- Wykorzystanie potencjału realizowanych prestiżowych inwestycji w zakresie rozwoju funkcji metropolitalnych do podniesienia jakości przestrzeni miasta – wpisanie ich w strukturę przestrzenną miasta i wzajemne powiązanie spójnym, czytelnym systemem przestrzeni publicznych.
- Wykorzystanie formuły konkursów studialnych i warsztatów przy szerokim udziale lokalnych społeczności, jako działań poprzedzających kolejne etapy realizacji inwestycji w przestrzeni publicznej.
- Wykorzystanie formuły konkursów urbanistycznych i architektonicznych oraz współpracy z uczelniami wyższymi w poszukiwaniu najlepszych rozwiązań koncepcyjnych i projektowych (w szczególności) dla najważniejszych elementów struktury przestrzennej miast.
- Dbłość o wysoki poziom projektów i wykonawstwa inwestycji realizowanych w przestrzeni publicznej oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu partycypacji społecznej w procesie planowania i realizacji tych inwestycji.
- Zachowanie równowagi pomiędzy tradycją i współczesnością przestrzeni miasta, poprzez m.in.:
 - świadome odniesienia do tradycji architektonicznych i urbanistycznych miejsca, uwzględniające współczesne rozwiązania, w opozycji do realizowania obiektów i przestrzeni będących pastiszem substancji zabytkowej;
 - uznanie historycznej przestrzeni miejskiej, w pierwszej kolejności, za istotną przestrzeń życiową jej mieszkańców.
- Mobilizacja do działania oraz wspieranie oddolnych inicjatyw lokalnych społeczności na rzecz poprawy wizerunku i funkcjonowania przestrzeni miejskiej w ich najbliższym otoczeniu m.in. przez wdrażanie formuły budżetu partycypacyjnego.
- Wspieranie prywatnych właścicieli w działaniach renowacyjnych dotyczących substancji zabytkowej, w tym substancji mieszkaniowej, w miastach (np. konkursy dla wspólnot mieszkaniowych w zabudowie historycznej).
- Podnoszenie poziomu świadomości społecznej na temat przestrzeni (w tym edukacja przestrzenna dzieci i młodzieży).

1.2. Lokalny program rewitalizacji jako program operacyjny miasta

Nadrzędnym dokumentem strategicznym, dotyczącym rozwoju Gminy Bytowa, jest „**Strategia Rozwoju Gminy Bytów na lata 2015-2025**”, przyjęta uchwałą nr XLIII/380/2014 Rady Miejskiej w Bytowie z dnia 17 września 2014 r.

Pracę nad przygotowaniem Strategii rozpoczęto od analizy istniejących uwarunkowań rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Bytów. Na tej podstawie sformułowano diagnozę stanu gminy. Sformułowano misję Gminy Bytów, wyznaczono priorytety oraz cele i kierunki działania.

Strategia Rozwoju Gminy Bytów dokonała wyboru tych obszarów polityki rozwoju gminy Bytów, których wsparcie, w ramach istniejących uwarunkowań budżetowych, przyczyni się do najbardziej efektywnego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy w zakładanym horyzoncie czasu. W *Strategii* wyznaczono cele, których horyzont czasowy sięga do 2025 roku, jednak jest ona dokumentem żywym, "kroczącym", a więc podlegającym modyfikacjom uzależnionym od postępów w jej realizacji i zmian zachodzących w otoczeniu.

W celu lepszego zdiagnozowania bieżącej sytuacji gminy oraz skonkretyzowania potrzeb rozwojowych teren gminy Bytów podzielono na obszary problemowe, których identyfikacja dokonana

została w drodze konsultacji z pracownikami Urzędu Miejskiego, w oparciu o zapisy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Wyodrębniono główne obszary problemowe, które obok diagnozy stanu społeczno-gospodarczego, stanowiły punkt wyjścia do zidentyfikowania celów strategicznych.

Kolejnym krokiem była analiza obszarów problemowych, w ramach której dokonano charakterystyki tych obszarów, wyznaczono ich silne i słabe strony oraz określono główne potrzeby rozwojowe. Przeprowadzona diagnoza pozwoliła na późniejsze wykonanie analizy SWOT dla terenu całej gminy oraz określenie celów strategicznych i operacyjnych.

Potencjał Strategii Rozwoju Gminy powinien zostać wykorzystany w procesie programowania rewitalizacji z wykorzystaniem Lokalnego Programu Rewitalizacji. LPR powinien być jednym z dokumentów operacyjnych uszczegóławiających zapisy sformułowane na poziomie celów i wytycznych wyznaczonych w strategii.

Niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Bytowa jest dokumentem operacyjnym, podrzędnym w stosunku do Strategii Rozwoju Gminy: korzysta z dokonanej diagnozy, a także oprządkowuje wskazane cele. Rewitalizacja dotyczyć będzie wyodrębnionych obszarów miasta Bytowa, które w wyniku przemian społecznych, gospodarczych i przestrzennych utraciły częściowo swoje pierwotne funkcje i przeznaczenie. Dlatego Program Rewitalizacji należy traktować jako kompleksowy program działań obejmujących m.in. modernizację zabudowy i przestrzeni publicznych, rewaloryzację zabytków, w powiązaniu z wprowadzeniem zmian gospodarczych i społecznych na danym obszarze.

2. Charakterystyka miasta

Położenie

Miasto Bytów położone jest w zachodniej części województwa pomorskiego, w powiecie bytowskim, w gminie miejsko-wiejskiej Bytów. Pod względem geograficznym miasto położone jest na Pojezierzu Bytowskim. Miasto zajmuje powierzchnię 8,72 km², co stanowi 4,4% powierzchni Gminy Bytów. Miasto Bytów jest siedzibą władz samorządowych:

- Powiatu bytowskiego – obejmującego gminy Bytów, Miastko, Borzytuchom, Czarna Dąbrówka, Kołczygłowy, Lipnica, Parchowo, Studzienice, Trzebielino i Tuchomie.
- Gminy Bytów – obejmującego Miasto Bytów oraz 15 sołectw: Dąbie, Gostkowo, Grzmiąca, Mądrzechowo, Mokrzyń, Niezabyszewo, Płotowo, Pomysk Mały, Pomysk Wielki, Rekowo, Rzepnica, Sierzno, Świątkowo, Udorpie i Ząbinowice.

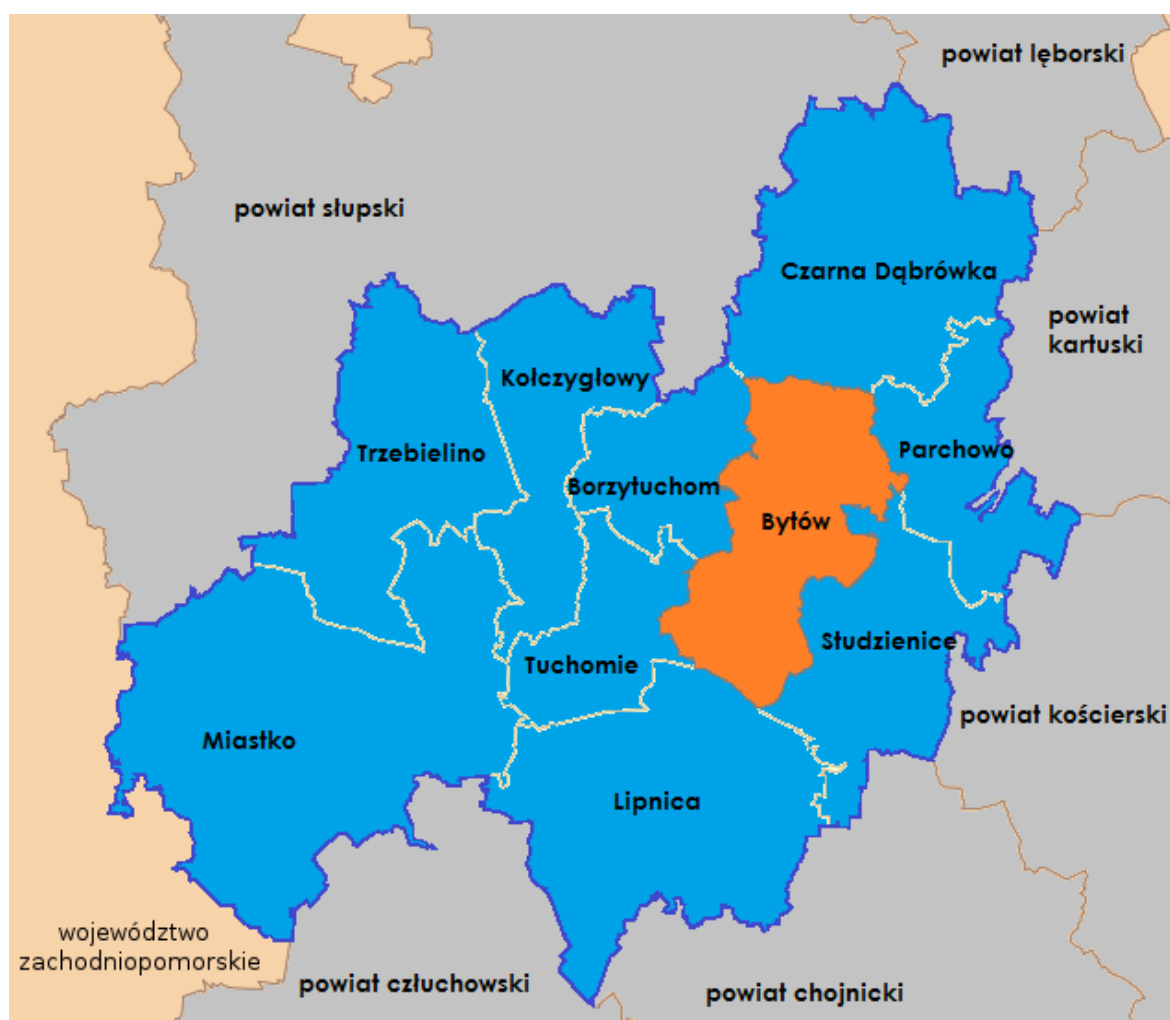
Położenie miasta Bytowa na tle województwa pomorskiego oraz powiatu bytowskiego prezentują poniższe mapy.

Mapa 1 Położenie Bytowa na tle województwa pomorskiego

Źródło: commons.wikimedia.org

Mapa 2 Położenie Bytowa na tle powiatu bytowskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie mapy ze strony commons.wikimedia.org

Miasto Bytów, jako największy ośrodek miejski w promieniu ok. 50 km koncentruje funkcje gospodarcze, kulturalne i społeczne całego regionu. W mieście zlokalizowane są największe przedsiębiorstwa w regionie (m.in. Drutex S.A.) dające zatrudnienie mieszkańcom miasta oraz okolicznych miejscowości. Miasto stanowi także ważny punkt na kulturalnej mapie regionu – najcenniejszym zabytkiem jest Zamek krzyżacki z przełomu XIV i XV wieku. Na terenie zamku działa m.in. Muzeum Zachodnio-Kaszubskie prezentujące bogate zbiory etnograficzne regionu. Na terenie miasta zlokalizowane są najważniejsze w regionie podmioty i instytucje publiczne – Urząd Miejski w Bytowie, Starostwo Powiatowe, Urząd Skarbowy, Komenda Powiatowa Policji, Sąd Rejonowy, Szpital Powiatu Bytowskiego Sp. z o.o.

Historia

Początki miasta Bytowa sięgają czasów średniowiecznych. Bytowski gród znajdował się ok. 500 metrów na zachód od dzisiejszego zamku. Nazwa miasta pochodzi prawdopodobnie od imienia jego założyciela – Byta. Najstarsze wzmianki historyczne pochodzą z 1321 roku, kiedy Bytów stał się własnością rodu von Behr. W 1329 roku ziemię wraz z zamkiem odkupił Zakon Krzyżacki. Bytów został lokowany na prawie chełmińskim 12 lipca 1346 roku i otrzymał wówczas samorząd wraz z burmistrzem, własne sądownictwo oraz herb. Duże znaczenie dla historii miasta miała budowa nowoczesnego zamku

obronnego, który pod koniec XIV wieku stanął na miejscu prymitywnej warowni rodziny von Behr. Był on siedzibą krzyżackich urzędników oraz zachodnią strażnicą Zakonu. W 1526 roku Bytów stał się lennem Polski, zarządzanym przez książąt pomorskich. Po śmierci ostatniego męskiego przedstawiciela Gryfitów, Bogusława XIV, w 1637 r. Bytów na dwadzieścia lat powrócił pod bezpośredni zarząd Polski, by w 1657 r. stać się lennem dynastii Hohenzollernów. Pod panowaniem brandenburskim, a następnie pruskim i niemieckim Bytów znajdował się do końca II wojny światowej, kiedy to miasto ponownie znalazło się w granicach Polski. W wyniku działań wojennych zniszczeniu uległa znaczna część zabudowy śródmiejskiej. W latach 40 i 50 XX wieku nastąpiła stopniowa odbudowa historycznego centrum miasta. W kolejnych dekadach rozbudowywały się kolejne osiedla i dzielnice, na terenie miasta rozwinęła się także działalność przemysłowa.¹

Dostępność komunikacyjna

Bytów – miasto położone na peryferiach województwa pomorskiego, charakteryzują się niską dostępnością do głównych korytarzy komunikacyjnych województwa oraz do ośrodka metropolitalnego. Obsługę komunikacyjną miasta zapewnia system dróg o znaczeniu krajowym, regionalnym, powiatowym i lokalnym. Głównym szlakiem komunikacyjnym jest droga krajowa nr 20, łącząca Stargard Szczeciński z Gdynią. Na terenie miasta droga przebiega w kierunku wschód-zachód ulicami: 1 Maja, Wolności, Dworcową, Gen. Sucharskiego i Miasteczką. Duże znaczenie mają także drogi wojewódzkie: nr 209 (relacji Warszkowo-Bytów; przebiegająca ulicami Nad Borują i Drzymały w zachodniej części miasta), nr 212 (relacji Osowo Lęborskie-Zamarte; przebiegająca przez całe miasto w kierunku północ-południe ulicami Lęborską, Sikorskiego, 1 Maja i Sucharskiego) oraz nr 228 (relacji Kartuzy-Bytów; przebiegająca w północno-wschodniej części miasta ulicą Gdańską). Sieć drogową uzupełniają drogi gminne i powiatowe. Przez obszar gminy przebiega także linia kolejowa nr 212 łącząca Lipusz z Korzybiem, po której odbywają się przewozy towarowe. Gmina Bytów czyni starania uruchomienia na tej linii przewozów pasażerskich. System komunikacyjny na terenie miasta Bytowa przedstawiono na poniższej mapie.

¹ Źródło: www.bytow.com.pl

Mapa 3 System transportowy miasta Bytowa

Źródło: emapi.pl

Miasto Bytów posiada czynny dworzec autobusowy, z którego odjeżdżają codziennie autobusy do głównych miast województwa i całej Polski. Głównym podmiotem oferującym usługi transportu pasażerskiego jest Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Bytowie S.A. Firma zapewnia liczne połączenia lokalne oraz dalekobieżne (m.in. z Warszawą, Krakowem, Łodzią, Poznaniem czy Bydgoszczą).

Demografia

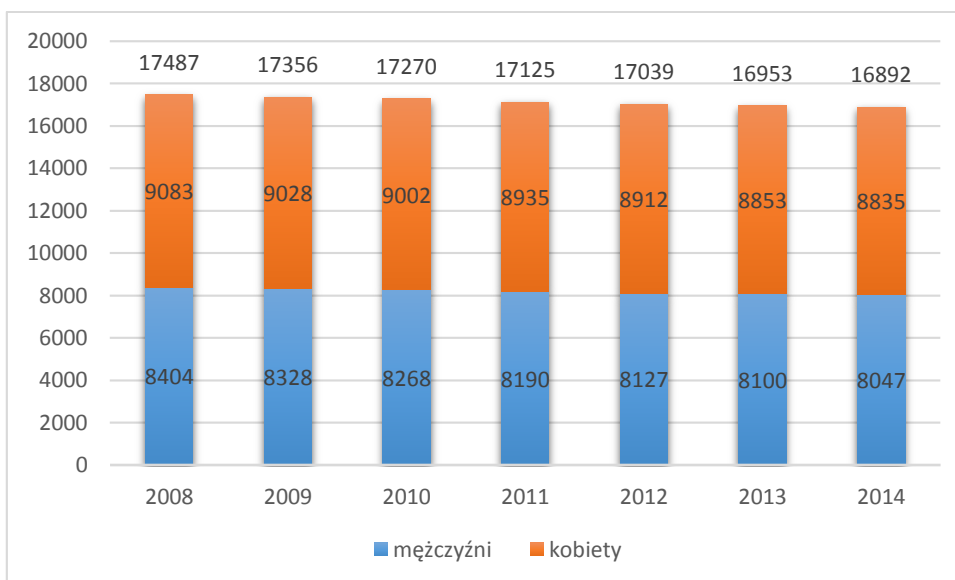
Miasto Bytów zamieszkuje 16.892 osób (stan na 31.12.2014), z których większość (52,3%) stanowią kobiety – 8.835. Gęstość zaludnienia wynosi 1.937 osób/km². Na przestrzeni ostatnich lat zauważalny jest systematyczny spadek liczby ludności – 3,4% w stosunku do roku 2008. Głębszy spadek zaobserwowano wśród mężczyzn (4,2%) niż u kobiet (2,7%). Zmiany w liczbie mieszkańców miasta Bytowa przedstawione zostały poniższej tabeli oraz na wykresie.

Tabela 1. Liczba ludności miasta Bytów

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	17487	17356	17270	17125	17039	16953	16892
mężczyźni	8404	8328	8268	8190	8127	8100	8047
kobiety	9083	9028	9002	8935	8912	8853	8835

Źródło: Urząd Miejski w Bytowie

Wykres 1. Liczba ludności miasta Bytowa

Źródło: Urząd Miejski w Bytowie

Miasto Bytów charakteryzuje się dodatnim przyrostem naturalnym. Na przestrzeni ostatnich lat liczba urodzeń na terenie miasta nieustannie przewyższa liczbę stwierdzonych zgonów o ok. 60-80 osób. Na liczbę ludności negatywnie wpływa natomiast wysokość salda migracji, które osiąga wartość ok. -100 osób rocznie. W badanym przedziale czasowym o podobną wartość wzrosła liczebność części wiejskiej gminy. Potwierdza to ogólnokrajowy trend związany z odpływem mieszkańców miast w kierunku terenów wiejskich. Szczegóły przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 2. Ruch naturalny i migracje na terenie miasta Bytowa

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
przyrost naturalny	67	84	83	68	61	65
-urodzenia żywe	209	204	216	182	189	188
- zgony	142	120	133	114	128	123
saldo migracji	-100	-131	-67	-136	-103	-101
- wewnętrznych	-95	-120	-55	-113	-84	-62
- zagranicznych	-5	-11	-12	-23	-19	-39

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Miasto Bytów posiada korzystną strukturę wiekową mieszkańców. Największą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym (ok. 64% ogółu), drugą grupę stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym (ok. 19%), natomiast najmniej liczbą – osoby w wieku poprodukcyjnym (ok. 17%). W ostatnich latach zauważalny jest jednak systematyczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym

przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Powyższe dane świadczą o występowaniu na terenie miasta efektu starzenia się społeczeństwa.

Tabela 3. Liczba ludności miasta Bytowa wg płci i wieku

Rok	Liczba mieszkańców (stałych i czasowych)												
	0-6			7-15			16-19			20-60	20-65	Powyżej 60	Powyżej 65
	O	K	M	O	K	M	O	K	M	K	M	K	M
2008	1 181	576	605	1 768	841	927	1 029	499	530	5 733	5 693	1 434	649
2009	1 188	570	618	1 700	836	864	955	457	502	5 664	5 688	1 501	656
2010	1 213	577	636	1 642	811	831	892	425	467	5 567	5 674	1 622	660
2011	1 200	569	631	1 640	805	835	811	399	412	5 445	5 617	1 717	695
2012	1 225	597	628	1 621	788	833	749	361	388	5 357	5 507	1 809	771
2013	1 210	583	627	1 603	762	841	757	381	376	5 223	5 429	1 904	827
2014	1 147	554	593	1 640	790	850	732	371	361	5 131	5 347	1 989	896

Źródło: Urząd Miejski w Bytowie

Gospodarka

Miasto Bytów stanowi ważny ośrodek gospodarczy regionu. Według danych GUS na terenie miasta zarejestrowanych jest 1.732 podmiotów gospodarki narodowej. W ostatnich latach liczba ta utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Zdecydowana większość podmiotów funkcjonuje w sektorze prywatnym (96%). Najliczniejszą grupę stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (67% ogółu). Szczegółowe dane zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 4. Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie miasta Bytowa

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ogółem	1736	1760	1813	1742	1769	1732
sektor publiczny	70	68	67	68	70	64
sektor prywatny	1666	1692	1746	1674	1699	1668
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1221	1230	1272	1198	1199	1158
spółki handlowe	65	69	68	75	81	80
spółdzielnie	9	9	9	8	8	9
fundacje	7	8	8	8	8	8
stowarzyszenia i organizacje społeczne	48	56	59	59	61	63

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Statystycznie na 10.000 mieszkańców miasta Bytowa przypadają 1.022 podmioty gospodarki narodowej, co jest poziomem znacznie wyższym od średniej dla powiatu bytowskiego (793 podmioty). Na terenie miasta dominują mikroprzedsiębiorstwa (podmioty zatrudniające do 9 pracowników), które stanowią ok. 65% ogółu podmiotów. Mniej liczne grupy stanowią małe przedsiębiorstwa (10-49 pracowników) – 18% oraz średnie przedsiębiorstwa – ok. 12%. Na terenie miasta funkcjonuje

stosunkowo duża liczba „dużych przedsiębiorstw” (zatrudniających ponad 250 pracowników) – 60 podmiotów.

Najliczniej reprezentowaną branżą na terenie miasta jest handel hurtowy i detaliczny (26% ogółu podmiotów) oraz budownictwo (ok. 19%). Dużą grupę stanowią także podmioty zajmujące się przetwórstwem przemysłowym (ok. 12%).

Bezrobocie

Miasto Bytów charakteryzuje się umiarkowanym poziomem bezrobocia. W Powiatowym Urzędzie Pracy w Bytowie zarejestrowanych jest 1.016 osób (stan na koniec 2014 roku). Większość osób bezrobotnych z terenu miasta stanowią kobiety (60%). Na przestrzeni ostatnich lat poziom bezrobocia ulegał nieznacznym wahaniom – najwyższy poziom zanotowano w 2012 roku i od tego czasu zauważalna jest systematyczna poprawa na rynku pracy. Szczegóły przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 5. Liczba osób bezrobotnych z obszaru miasta Bytowa

	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	1102	1134	1262	1230	1016
mężczyźni	468	445	537	537	403
kobiety	634	689	725	693	613

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bytowie

Turystyka

Turystyka jest bardzo istotnym elementem gospodarki miasta Bytowa. Głównymi czynnikami przyciągającymi turystów do miasta są jego atrakcyjne położenie na Kaszubach, liczne walory kulturalne i historyczne oraz zasoby przyrodnicze.

Główną atrakcją miasta jest niewątpliwie Zamek pokrzyżacki z przełomu XIV i XV wieku. Budynek został zbudowany na planie prostokąta. Posiada trzy baszty okrągłe (Młyńska, Różana i Polna) oraz czworoboczną wieżę Prochową. Obecnie w Zamku mieści się m.in. Muzeum Zachodnio-Kaszubskie, siedziba innych organizacji kulturalnych, a także hotel i restauracja. Wśród cennych zabytków można wymienić także Cerkiew bizantyjsko-ukraińską p.w. św. Jerzego z lat 1675-1685, gotycką wieżę kościoła p.w. św. Katarzyny z I połowy XIV w., klasycystyczny budynek Poczty Konnej z przełomu XVIII i XIX w., eklektyczny kościół z lat 1847-1854 oraz liczne zabudowania kamieniczne i willowe na terenie całego miasta.

Ważną atrakcją turystyczną jest także Jezioro Jeleń o powierzchni ok. 90 ha, położone w północno-wschodniej części miasta. W okresie letnim jezioro pełni rolę kąpieliska – jest oblegane zarówno przez mieszkańców miasta, całej gminy oraz okolicznych miejscowości. Na terenie miasta krzyżują się także ścieżki przyrodnicze, szlaki turystyczne oraz trasy joggingowe.

3. Delimitacja obszarów zdegradowanych miasta Bytowa

Punktem wyjścia wyznaczenia poszczególnych jednostek urbanistycznych na obszarze miasta był podział dokonany na potrzeby Strategii Rozwoju Gminy Bytów na lata 2015-2025 – aktualnym i nadrzędnym dokumencie strategicznym Gminy Bytów. Podział opierał się o funkcję danych obszarów, granice dzielnic i sołectw oraz powszechnie funkcjonującego w świadomości społecznej podziału na obszary. W dokumencie tym, na obszarze miasta wyznaczone zostały następujące obszary problemowe:

- Obszar A – centrum Bytowa wraz z terenami kolejowymi
- Obszar B – zachodnia część Bytowa
- Obszar C – obszar „przemysłowy” zlokalizowany w północnej części miasta
- Obszar D – północno-wschodnia część Bytowa wraz z sołectwami Dąbie i Rzepnica
- Obszar E – południowa część Bytowa wraz z sołectwem Udrpie

Powyższy podział był niewystarczający na potrzeby Lokalnego Programu Rewitalizacji, wobec czego konieczne było dokonanie głębszej analizy zróżnicowania wewnątrzmięjskiego, której efektem był bardziej szczegółowy podział miasta na jednostki urbanistyczne. Zgodnie z *Projektem Wytycznych dotyczących programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych* podział miasta na jednostki urbanistyczne został skonstruowany tak, aby łączyć najważniejsze cechy terenów miejskich, m.in.:

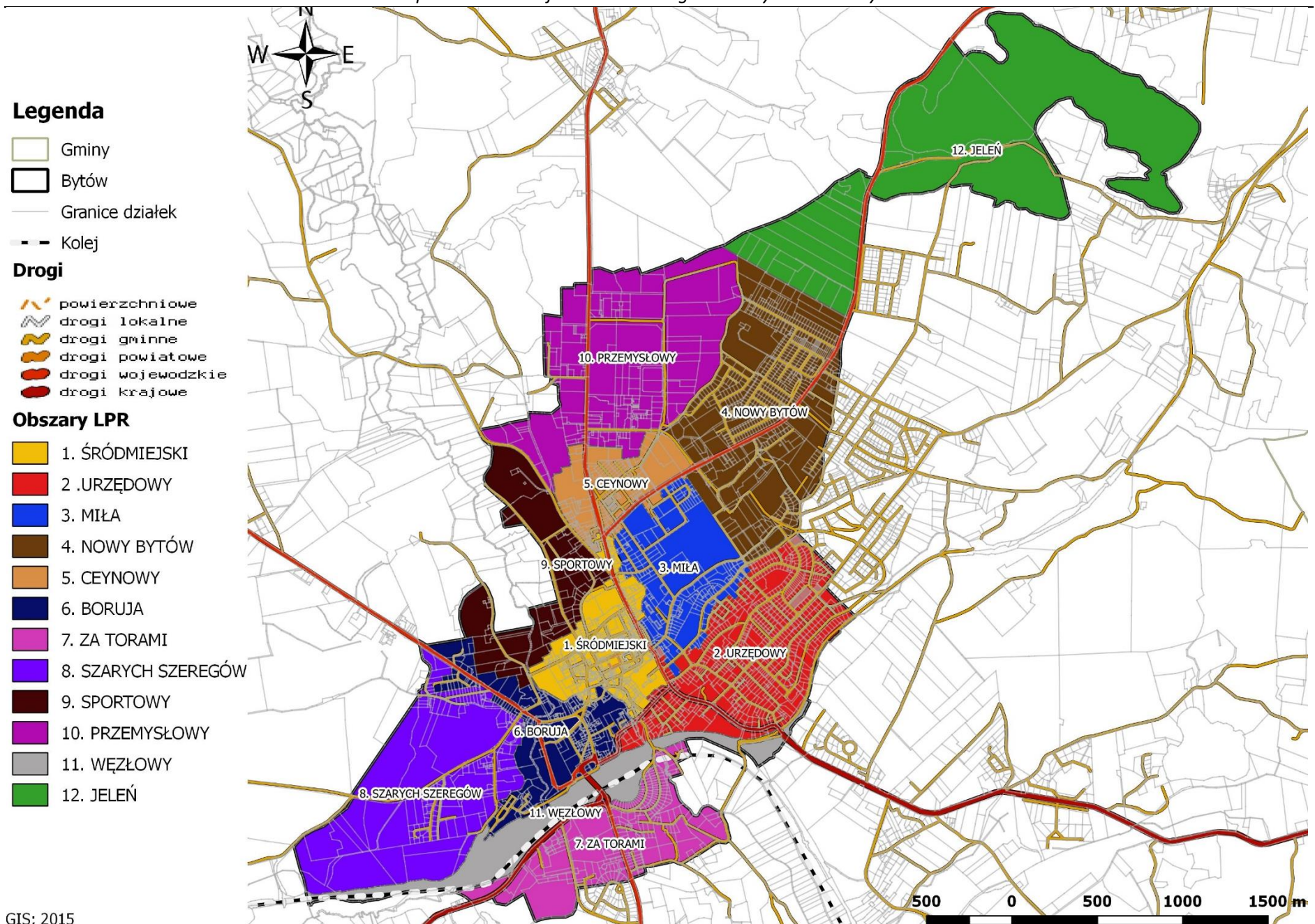
- Funkcję terenu,
- Fizjonomię terenu (budowę przestrzenną i charakter zabudowy),
- Intensywność użytkowania (poziomą i pionową),
- Uwarunkowania historyczne.

Jednym z głównych kryteriów branych pod uwagę przy wyznaczaniu jednostek urbanistycznych była funkcja jaką dana jednostka pełni w strukturze miasta. Wyznaczono w ten sposób obszar koncentracji przemysłu („Przemysłowy”), obszar pełniący funkcję administracyjnego centrum miasta („Urzędowy”), obszar na którym zlokalizowana jest najważniejsza infrastruktura sportowo-rekreacyjna w mieście („Sportowy”), obszar na którym planowane jest uruchomienie węzła transportowego („Węzłowy”).

Przy wyznaczaniu jednostek urbanistycznych jako kryterium uwzględniono także formę zabudowy – wyznaczono obszary z dominującą historyczną zabudową (obszar „Śródmiejski” i „Boruja”) oraz obszary zabudowy jednorodzinnej („Za Torami” i „Ceynowy”). Uwzględniona została także intensywność zabudowy – zwarta zabudowa dominuje na obszarach „Śródmiejski”, „Boruja” i „Nowy Bytów”, umiarkowana zabudowa na obszarze „Za Torami” oraz rozproszona na obszarach „Szarych Szeregów” i „Sportowy”.

Kolejnym czynnikiem uwzględnianym przy wyznaczaniu jednostek urbanistycznych była także historia rozwoju przestrzennego miasta. Osobne jednostki wyznaczone zostały m.in. dla lokacyjnego miasta średniowiecznego, XVIII i XIX wiecznych przedmieść, obszarów z przeważającą zabudową blokową z lat 70-80 XX wieku oraz nowych osiedli z przełomu XX i XXI wieku.

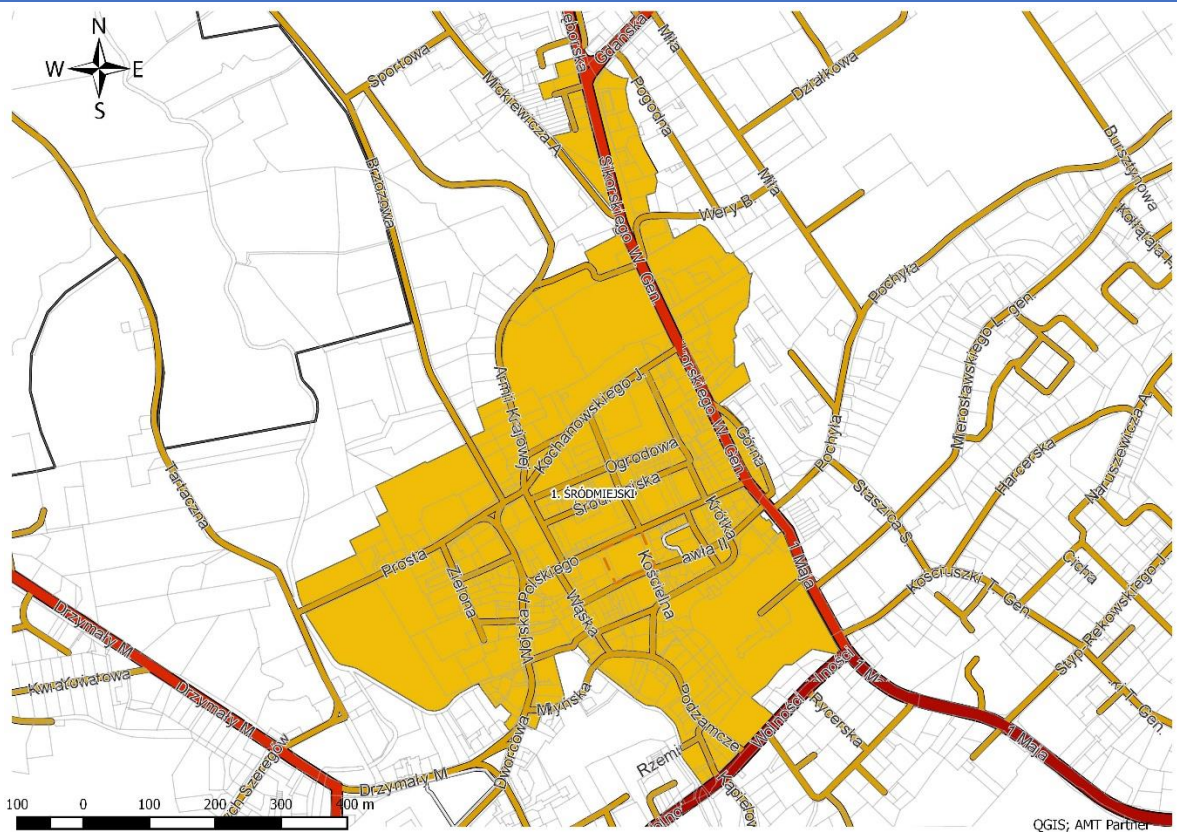
Uwzględniono zostały (z nielicznymi wyjątkami) także zapisy *Wytycznych* odnośnie preferowanej wielkości obszarów oraz liczby mieszkańców (ok. 15% ogółu). Podział miasta na jednostki urbanistyczne dokonany zgodnie z powyższymi zapisami przedstawiony został na poniższej mapie.

GIS; 2015

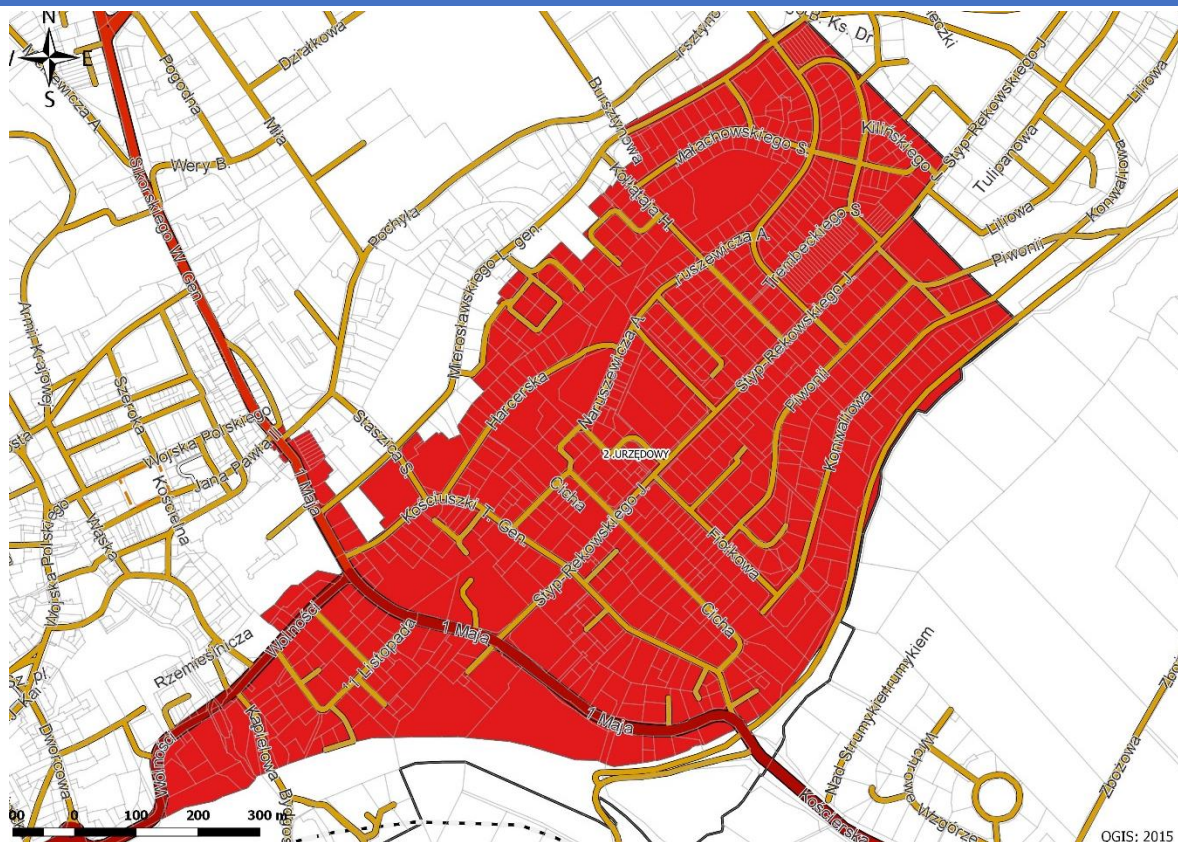
źródło: opracowanie własne w programie QGIS.

W poniższej tabeli zaprezentowana została krótka charakterystyka poszczególnych obszarów wraz z uzasadnieniem dokonanej delimitacji.

Obszar 1 – „Śródmiejski”	
	
Zakres obszaru	Granice obszaru wyznaczają: ul. 1 Maja i ul. Sikorskiego od wschodu, ul. Wolności oraz rzeka Boruja od południa i zachodu. Od północy graniczy z obszarem „Sportowym”.
Powierzchnia obszaru	0,39 km ² (4,53 % powierzchni miasta)
Liczba mieszkańców	3 113 osób (18,76% ludności miasta)
Funkcja obszaru	mieszkalna, usługowa, turystyczna, kulturalna i rekreacyjna
Charakterystyka obszaru	Obszar wyznaczony w oparciu o uwarunkowania historyczne i kulturowe miasta. Położony jest w samym centrum Bytowa i obejmuje lokacyjne miasto średniowieczne wraz z przedmieściami. Obszar intensywnej zabudowy w formie kwartałów wyznaczonych przebiegiem ulic w zachowanym historycznym układzie urbanistycznym. Obszar kluczowy dla rozwoju miasta i gminy. Koncentruje się na nim życie społeczno-gospodarcze całego regionu. Obszar charakteryzuje zwarta zabudowa śródmiejska o funkcji mieszkaniowo-usługowej, którą stanowią w większości budynki wielorodzinne (kamienice i oficyny). Na obszarze zachowały się pojedyncze budynki z XVIII i XIX wieku (np. zespół kamienic mieszczańskich przy ul. Jana Pawła II). Znaczna część historycznych zabudowań uległa zniszczeniu podczas II wojny światowej. W północnej części obszaru przeważa zabudowa blokowa z drugiej połowy XX wieku. Centralnym miejscem obszaru jest Rynek (Plac Kard. Wyszyńskiego) – miejsce skupiające i integrujące społeczność lokalną, miejsce organizacji szeregu imprez o znaczeniu lokalnym i regionalnym. Obszar stanowi turystyczne centrum regionu. Zlokalizowane są tu liczne obiekty zabytkowe – m.in. Zamek krzyżacki z przełomu XIV i XV w., Kościół p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej z połowy XIX w., gotycka wieża kościoła p.w. św.

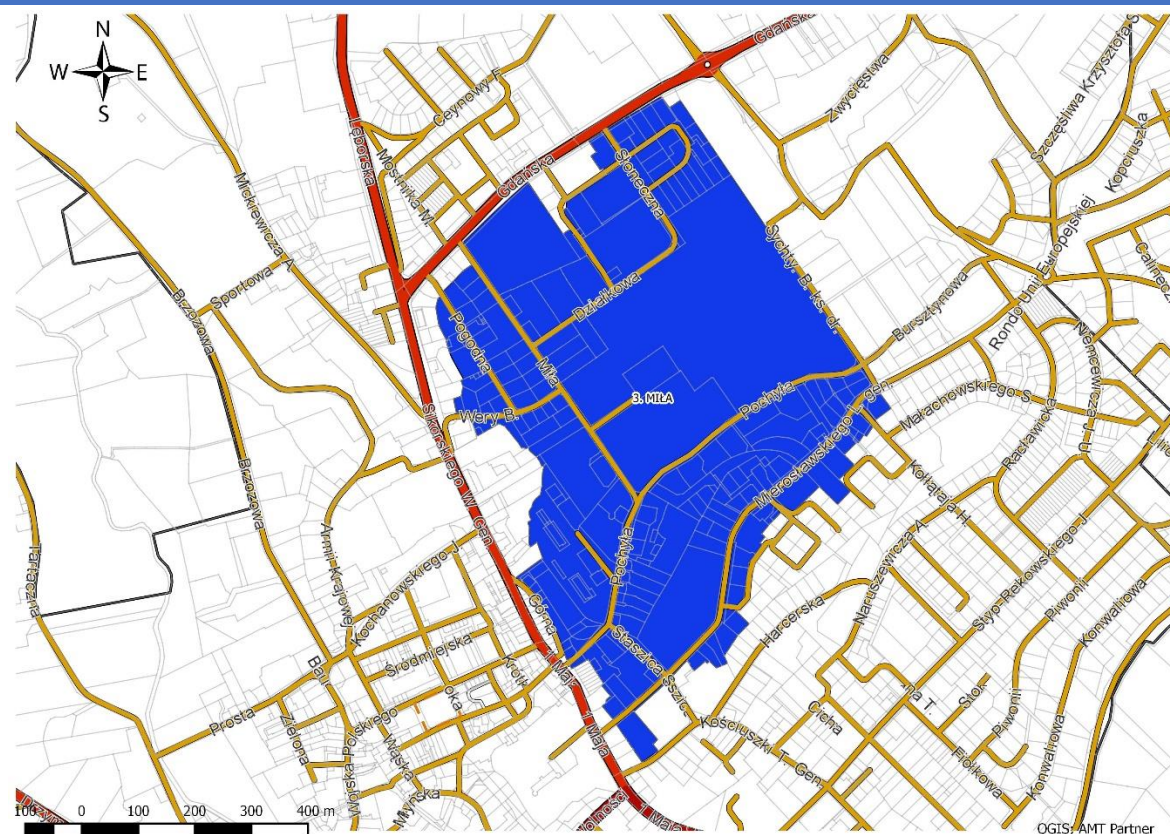
Katarzyny z I połowy XIV w., Klasycystyczny budynek Poczty Konnej z przełomu XVIII/XIX w. Na obszarze zlokalizowane są także najważniejsze instytucje kulturalne – m.in. Bytowskie Centrum Kultury, Muzeum Zachodnio-Kaszubskie, Biblioteka Miejska. Swoją siedzibę mają placówki oświatowe – Gimnazjum nr 2, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych (wyposażony w salę sportową).

Obszar 2 – „Urzędowy”

Zakres obszaru (ulice)	Obszar zlokalizowany w południowo-wschodniej części miasta Bytowa. Zasięg obszaru wyznaczają – granica administracyjna miasta od wschodu, tereny kolejowe od południa oraz ul. Wolności i Mierosławskiego od zachodu.
Powierzchnia obszaru	0,84 km ² (9,62 % powierzchni miasta)
Liczba mieszkańców	2 804 osób (16,90% ludności miasta)
Funkcja obszaru	administracyjna, mieszkalna, usługowa,
Charakterystyka obszaru	Jednym z głównych czynników branych pod uwagę przy delimitacji była funkcja pełniona przez obszar. Stanowi on administracyjne centrum miasta – zlokalizowany jest tu m.in. Urząd Miejski, Urząd Skarbowy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz Komenda Powiatowa Policji. Obszar pełni także funkcję mieszkalno-usługową. Cechuje się dużą intensywnością zabudowy. W południowej części obszaru (okolice ul. 1 Maja, Kościuszki, Styp-Rekowski) przeważa stara zabudowa, głównie wielorodzinna. W pozostałej części obszaru przeważa zabudowa jednorodzinna z przełomu XX i XXI wieku. Na całym obszarze, na wolnych terenach, systematycznie powstają nowe budynki mieszkalne. Na obszarze nie występuje produkcja przemysłowa, zlokalizowane są nieliczne obiekty handlowo-usługowe. Funkcję sportowo-rekreacyjną spełnia kompleks boisk przy ul. Naruszewicza.

Obszar 3 – „Miła”

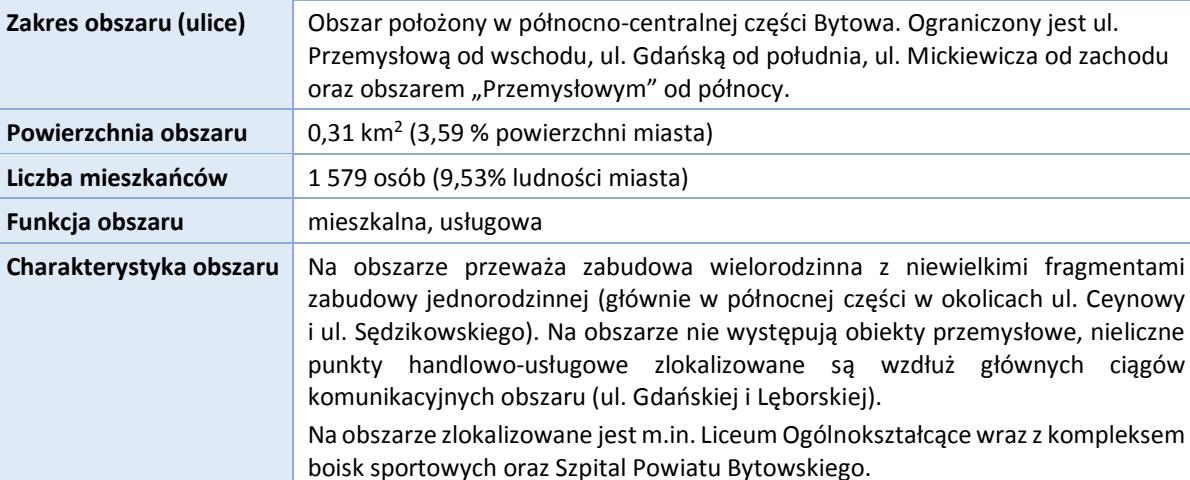

Zakres obszaru (ulice)	Obszar położony w centralnej części miasta, ograniczony ulicami: Gdańską, Sychty, Domańskiego oraz Sikorskiego.
Powierzchnia obszaru	0,49 km ² (5,58 % powierzchni miasta)
Liczba mieszkańców	2 787 osób (16,79% ludności miasta)
Funkcja obszaru	mieszkalna, usługowa
Charakterystyka obszaru	Obszar „przejściowy” pomiędzy wielofunkcyjnym śródmieściem, a rozległym obszarem zabudowy mieszkaniowej. Centrum obszaru zajmują tereny zieleni: zespół ogródków działkowych oraz obszerny park urządzone na terenie dawnego cmentarza ewangelickiego. Zabudowa jest zlokalizowana na obrzeżach obszaru – jest to zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, w większości gęsta zabudowa blokowa powstała w drugiej połowie XX wieku. Nowe budynki mieszkalne (wielorodzinne i jednorodzinne) powstają we wschodniej części obszaru – w końcowym fragmencie ul. Pochylej. Stan infrastruktury technicznej na obszarze jest niezadowalający – większość dróg, chodników oraz starszych budynków jest w złym stanie technicznym. Infrastruktura rekreacyjna obszaru jest słabo rozwinięta – brak jest zagospodarowanych miejsc przeznaczonych do wypoczynku, rekreacji, a także placów zabaw dla dzieci. Na obszarze swoją siedzibę mają liczne podmioty i instytucje pomocy społecznej. W kompleksie przy ul. Miłej 26 zlokalizowane są m.in. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Centrum Integracji Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy, Ośrodek Rehabilitacji Psychoruchowej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespół Interdyscyplinarny. Na obszarze funkcjonują liczne fundacje i stowarzyszenia, zlokalizowane są także lokale socjalne. Na obszarze swoją siedzibę ma także Gimnazjum nr 1 wyposażone w boisko Orlik 2012.

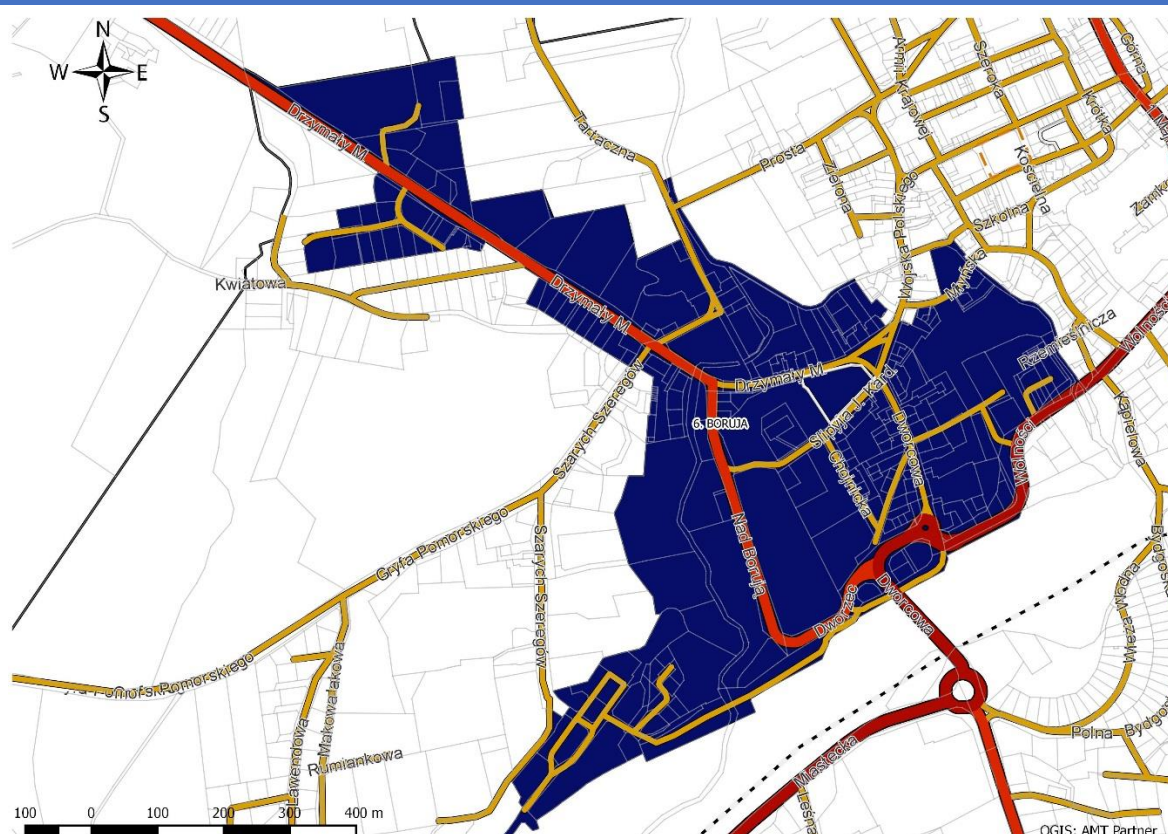
Obszar 4 – „Nowy Bytów”

Zakres obszaru (ulice)	Obszar położony we wschodniej części miasta Bytowa. Obszar rozciąga się po obu stronach ul. Gdańskiej, ograniczony ulicą Wybickiego od strony zachodniej oraz granicą administracyjną miasta od wschodu.
Powierzchnia obszaru	1,08 km ² (12,40 % powierzchni miasta)
Liczba mieszkańców	3 511 osób (21,19% ludności miasta)
Funkcja obszaru	mieszkalna, usługowa
Charakterystyka obszaru	Obszar stanowi „sypialnię” miejską. Przeważają tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej powstałej w okresie powojennym. W części zachodniej obszaru wykształcił się konkurencyjny wobec śródmieścia ośrodek usługowo-handlowy, z siedzibą Starostwa Powiatowego w Bytowie. Teren o dużym potencjale rozwoju zabudowy mieszkaniowo-usługowej. W granicach obszaru jest zlokalizowana największa w mieście Szkoła Podstawowa nr 2 wyposażona w niezbędną infrastrukturę sportową. Obszar dysponuje dobrze rozwiniętą infrastrukturą rekreacyjną – znajdują się tu m.in. liczne place zabaw (przy budynku Starostwa, Szkole Podstawowej, przy kościele na ul. Filipa Neri oraz wśród zabudowy mieszkaniowej przy ul. Domańskiego), a także siłownia zewnętrzna.

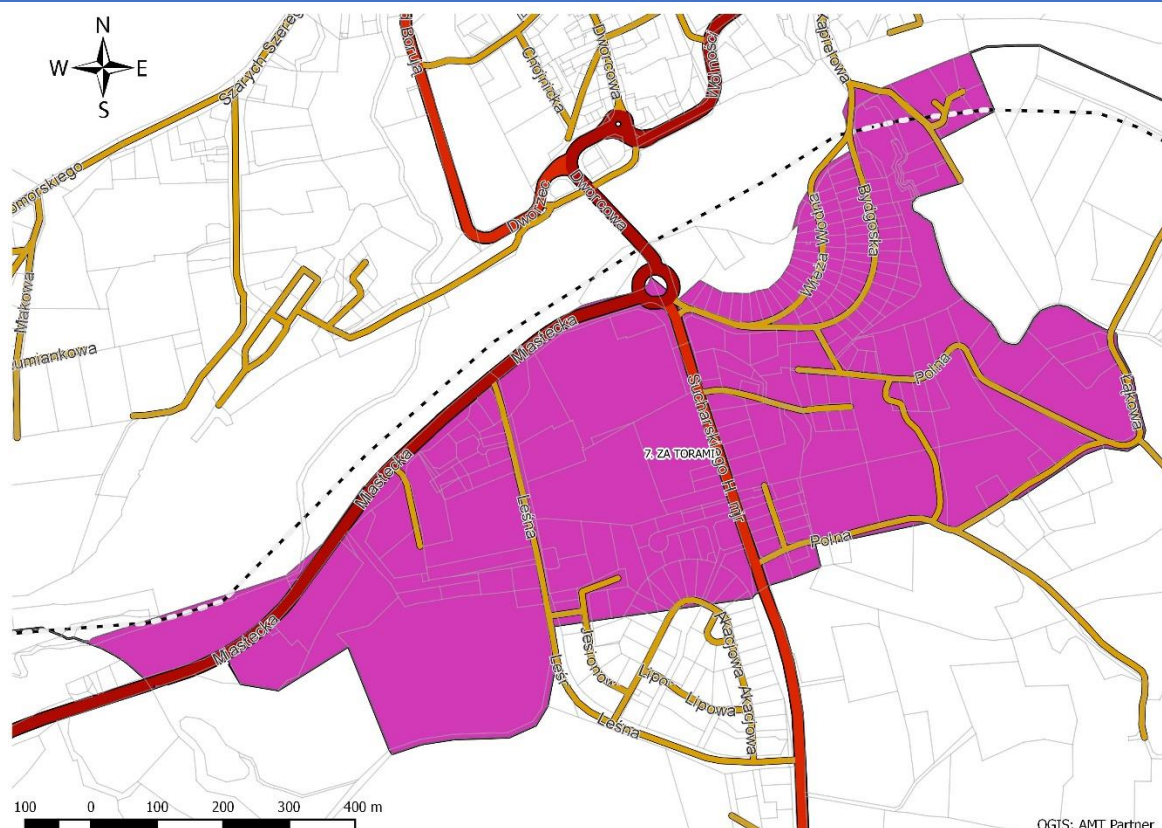
Obszar 6 – „Boruja”

Zakres obszaru (ulice)	Obszar położony w centralnej części miasta, sąsiaduje bezpośrednio z obszarem „Śródmiejskim”.
Powierzchnia obszaru	0,46 km ² (5,27 % powierzchni miasta)
Liczba mieszkańców	1 535 osób (9,25% ludności miasta)
Funkcja obszaru	mieszkalna, usługowa
Charakterystyka obszaru	Obszar obejmujący zabudowę historycznego przedmieścia z licznymi zabytkami, terenami zieleni i największym w mieście placem. Do najcenniejszych obiektów należą: najstarszy w mieście kościół, obecnie cerkiew bizantyjsko-ukraińska pw. Św. Jerzego (XVII w.), neoklasycystyczny most kolejowy nad rzeką Borują (poł. XIX w.). Most jest w złym stanie technicznym – wymaga pilnych prac remontowo-konserwatorskich. Wykorzystywany jest obecnie jako przejście piesze dla mieszkańców ul. Stary Dworzec Centralne miejsce obszaru zajmuje Plac Krofeya z pomnikiem upamiętniającym powrót Bytowa do macierzy. W otoczeniu placu i wzdłuż głównych ulic licznie występują obiekty handlowe i usługowe. Zlokalizowano tu także dwie ważne dla miasta placówki oświatowe: Zespół Szkół Ekonomiczno-Usługowych oraz Szkołę Podstawową nr 5. Na obszarze dominuje intensywna zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, którą stanowią głównie kamienice z połowy XX wieku. Przy ul. Drzymały 12-24 znajduje się zabytkowy zespół eklektycznych kamienic z XIX wieku. Nieliczne budynki jednorodzinne zlokalizowane są w zachodniej części obszaru (w końcowym biegu ul. Drzymały). Część budynków mieszkalnych (zwłaszcza starych kamienic) jest w złym stanie technicznym – wymaga pilnych remontów. Kamienice w większości posiadają ogrzewanie etażowe z kotłami węglowymi emitującymi dużo zanieczyszczeń do atmosfery. Bezpośrednie sąsiedztwo zabytkowych kamienic jest niezagospodarowane – występują liczne przybudówki i drewniane szopy.

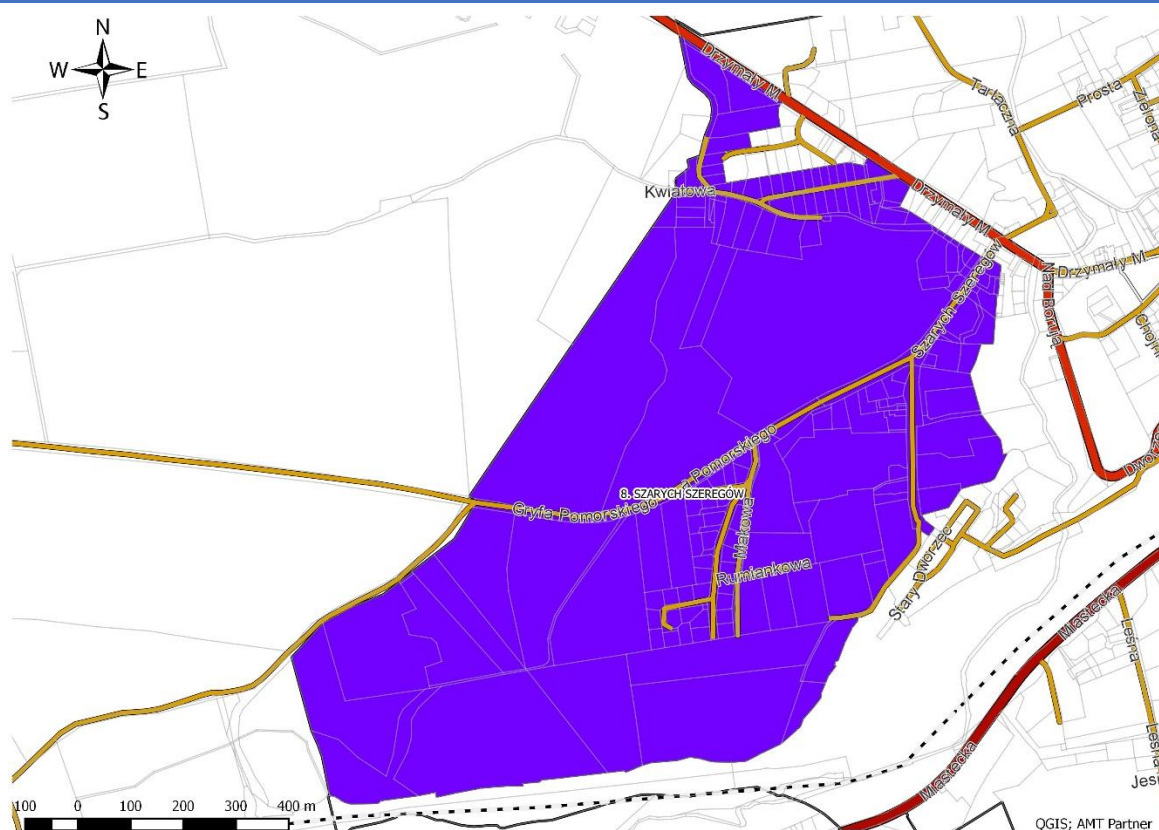
Zabudowie mieszkaniowej towarzyszą tereny zieleni parkowej (d. cmentarz parafialny) oraz zieleni naturalnej w dolinie rzeki Boruji i w zakolu rzeki Bytowy. Obszar ważny pod względem komunikacyjnym. W jego granicach dochodzi do połączenia drogi krajowej nr 20 z drogami wojewódzkimi nr 209 (kierunek Słupsk) i 212 (kierunek Chojnice). Miejsce węzłowe w obsłudze transportu zbiorowego w oparciu o dworzec autobusowy i dworzec kolejowy (w związku z planowanym uruchomieniem przewozów pasażerskich linią kolejową nr 212 w kierunku Lipusza).

Obszar 7 – „Za Torami”

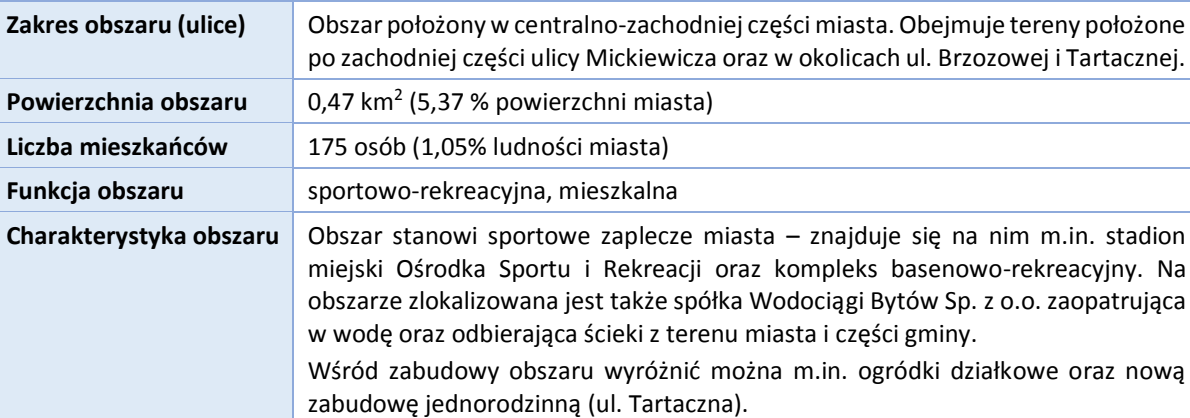

Zakres obszaru (ulice)	Obszar położony jest w południowej części Bytowa, oddzielony od reszty miasta torami kolejowymi.
Powierzchnia obszaru	0,59 km ² (6,81 % powierzchni miasta)
Liczba mieszkańców	591 osób (3,56% ludności miasta)
Funkcja obszaru	mieszkalna, produkcyjno-składowa
Charakterystyka obszaru	Zasięg obszaru wyznaczony został w oparciu o kryterium geograficzne. Obszar położony jest w południowej części Bytowa, oddzielony od reszty miasta torami kolejowymi (linia kolejowa nr 212 Lipusz-Bytów-Korzybie). Rozciąga się po obu stronach ul. Sucharskiego stanowiącej fragment drogi wojewódzkiej nr 212. Obszar ma charakter „podmiejski”, w jego skład wchodzi tereny zabudowy mieszkaniowej z niewielkim udziałem obiektów przemysłowo-składowych. Dominują osiedla domów jednorodzinnych i wielorodzinnych, w większości z końca XX wieku. We wschodniej części obszaru przeważa nowa zabudowa.

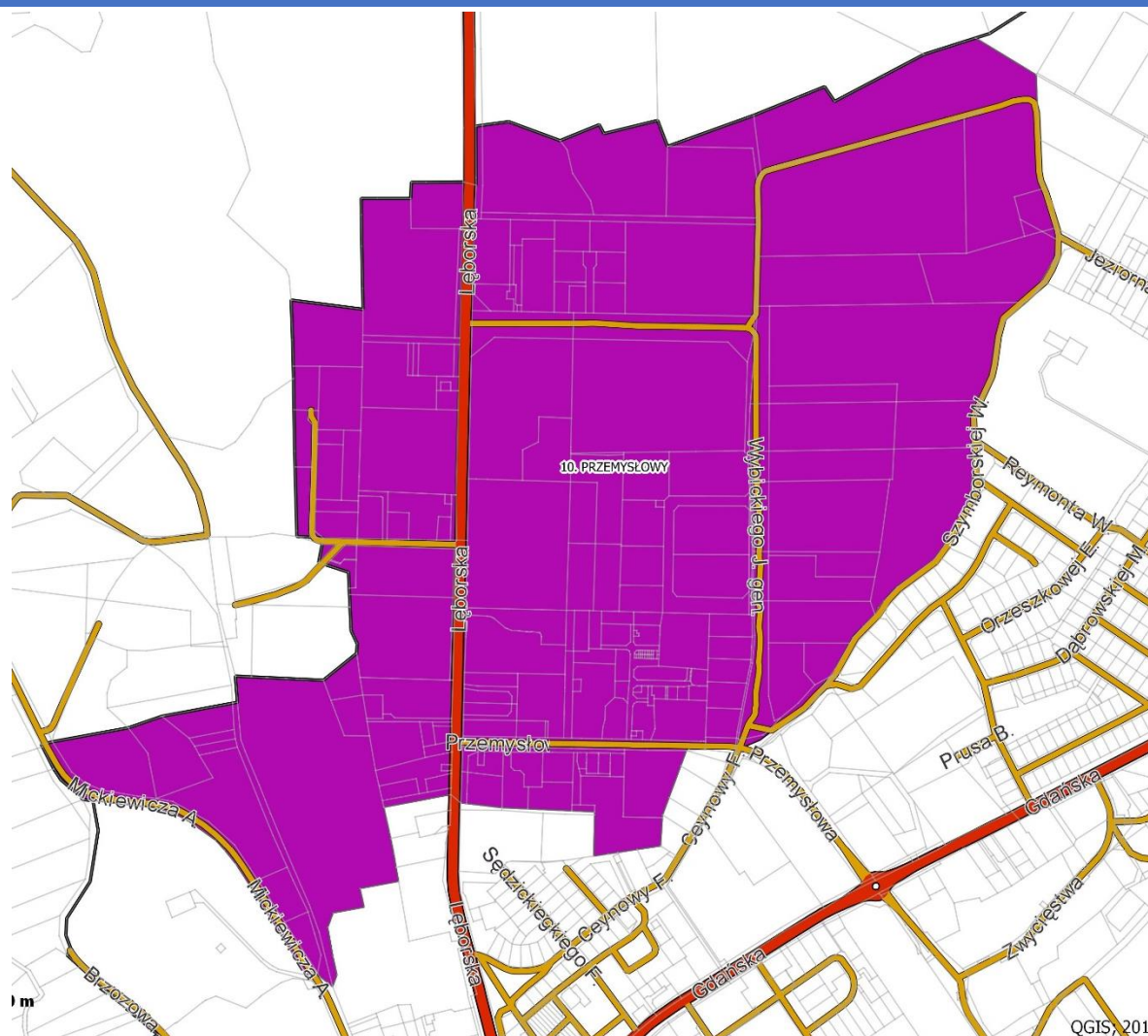
Obszar 8 – „Szarych Szeregów”

Zakres obszaru (ulice)	Obszar położony jest w zachodniej części Bytowa – ograniczony od północy ul. Drzymały, od południa torami kolejowymi oraz ze wschodu ul. Szarych Szeregów.
Powierzchnia obszaru	0,99 km ² (11,32 % powierzchni miasta)
Liczba mieszkańców	401 osób (2,42% ludności miasta)
Funkcja obszaru	mieszkalna
Charakterystyka obszaru	Głównymi czynnikami delimitacji obszaru były uwarunkowania geograficzne oraz charakter i intensywność zabudowy. Obszar pełni funkcję mieszkalamnopoczątkową z niewielkim udziałem obiektów przemysłowych. Charakteryzuje się niską intensywnością zabudowy. Nieliczna zabudowa mieszkalamna występuje głównie w północnej (ul. Kwiatowa) oraz wschodniej części obszaru (ul. Szarych Szeregów). W centralnej części obszaru zlokalizowane są ogródki działkowe. Nowe budynki mieszkalamne powstają w południowo-zachodniej części obszaru. Obszar w niewielkim stopniu wyposażony jest w infrastrukturę społeczną oraz obiekty handlowo-usługowe.

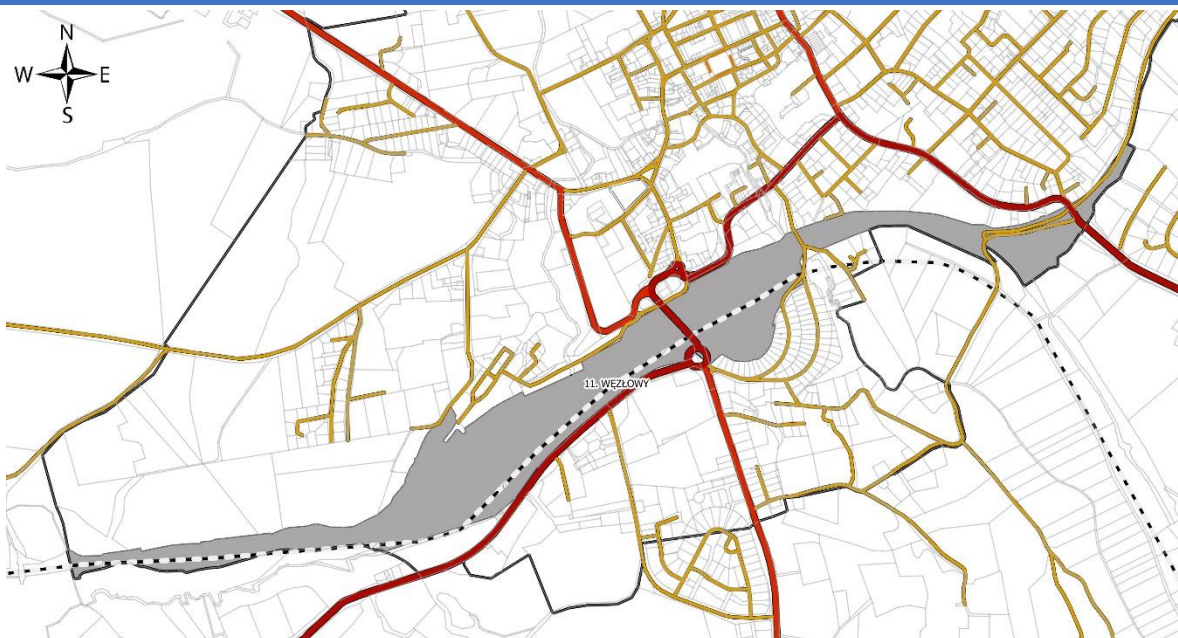

Obszar 10 – „Przemysłowy”

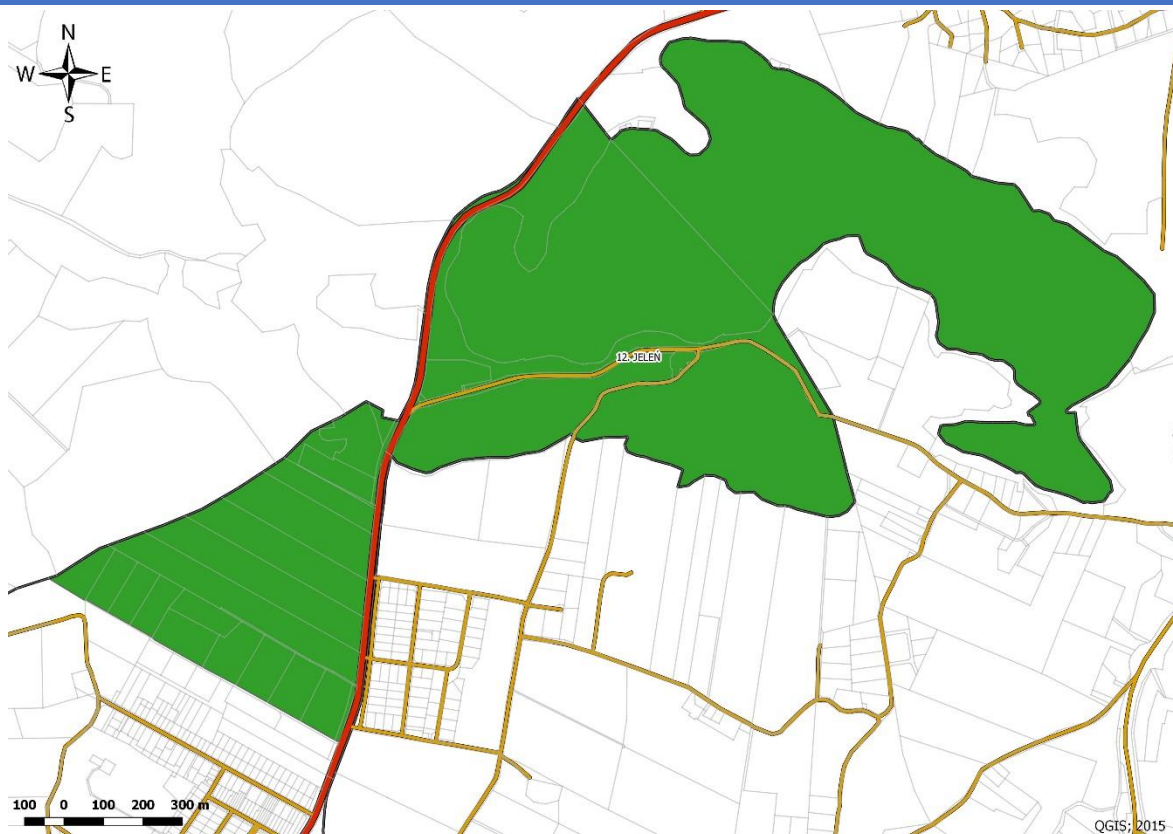
Zakres obszaru (ulice)	Obejmuje tereny położone w północnej części Bytowa, wzdłuż ul. Lęborskiej (droga wojewódzka nr 212).
Powierzchnia obszaru	1,09 km ² (12,46 % powierzchni miasta)
Liczba mieszkańców	71 osób (0,43% ludności miasta)
Funkcja obszaru	przemysłowa, usługowa, składowa, mieszkalna
Charakterystyka obszaru	Obszar koncentracji przemysłu na terenie miasta. Na obszarze dominuje zabudowa o charakterze produkcyjno-usługowym oraz składowym. Zlokalizowane są tu największe zakłady przemysłowe w regionie (m.in. DRUTEX S.A., FCPK Bytów Sp. z o.o., Polmor Sp. z o.o.), a także hurtownie, magazyny oraz sklepy wielkopowierzchniowe. Jedynym budynkiem mieszkalnym jest budynek socjalny położony przy ul. Przemysłowej. Z uwagi na małą liczbę mieszkańców (0,43% ogółu) obszar nie będzie uwzględniany w dalszej analizie.

Obszar 11 – „Węzłowy”

Zakres obszaru (ulice)	Obszar położony w południowej części Bytowa. Rozciąga się przez całą szerokość miasta i obejmuje tereny kolejowe – położone po obu stronach linii kolejowej nr 212 Lipusz-Bytów-Korzybie.
Powierzchnia obszaru	0,39 km ² (4,43 % powierzchni miasta)
Liczba mieszkańców	28 osób (0,17 % ludności miasta)
Funkcja obszaru	transportowa, usługowa, mieszkalna
Charakterystyka obszaru	Nazwa obszaru wywodzi się od planowanego na tym terenie węzła transportowego – integrującego ruch kolejowy, autobusowy, samochodowy i rowerowy. Zabudowę obszaru stanowią obecne i były budynki kolejowe wykorzystywane na cele mieszkalne oraz prowadzenia działalności gospodarczej. Z uwagi na małą liczbę mieszkańców (0,17% ogółu) obszar nie będzie uwzględniany w dalszej analizie.

Obszar 12 – „Jeleń”

Zakres obszaru	Obszar obejmujący północno-wschodnią część miasta.
Powierzchnia obszaru	1,62 km ² (18,64 % powierzchni miasta)
Liczba mieszkańców	obszar niezamieszany
Funkcja obszaru	turystyczna, rekreacyjna
Charakterystyka obszaru	Obszar zlokalizowany na wschodnich obrzeżach miasta, obejmuje jezioro Jeleń i położone w jego sąsiedztwie tereny rolnicze i leśne. Objęty ochroną z uwagi na szczególne walory przyrodnicze o krajobrazowe. Otoczenie jeziora zagospodarowane na potrzeby rekreacyjne i sportowe. Na obrzeżach teren nielicznej ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Z uwagi na brak mieszkańców (stałych) na danym obszarze nie będzie on uwzględniany w dalszej analizie.

4. Metodologia identyfikacji zróżnicowania wewnątrzmięjskiego Miasta Bytowa

Ocena sytuacji w poszczególnych jednostkach urbanistycznych dokonana została poprzez analizę szeregu wskaźników, równolegle w następujących podsystemach:

- Społecznym
- Gospodarczym
- Przestrzennym

Dla każdego podsystemu określono wskaźniki obowiązkowe (zgodnie z *Założeniami do projektu wytycznych dotyczących programowania przedsięwzięć Rewitalizacyjnych...*), które porównują sytuację na danym obszarze z wartościami referencyjnymi dla całego województwa. Zdefiniowano także wskaźniki fakultatywne porównujące sytuację na danym obszarze do średniej wartości w mieście.

Wykaz wskaźników stosowanych do delimitacji obszaru zdegradowanego przedstawiony został w poniższej tabeli.

Tabela 6. Wykaz wskaźników oceny jednostek urbanistycznych

PODSYSTEM SPOŁECZNY	
Wskaźniki obowiązkowe	Wskaźniki fakultatywne (rok odniesienia – 2014)
1. Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności 2. Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym 3. Liczba przestępstw na 1 tys. ludności 4. Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 10 tys. ludności	1. Wielkość zasiłków z pomocy społecznej w przeliczeniu na osobę 2. Liczba osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne (na 1000 osób) 3. Liczba osób pobierających zasiłek pielęgnacyjny (na 1000 osób) 4. Liczba dożywianych dzieci (na 1000 dzieci) 5. Liczba wypłacanych stypendiów socjalnych (na 1000 dzieci) 6. Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych (na 1000 osób) 7. Liczba wystawionych niebieskich kart (na 1000 osób) 8. Czyny karalne osób nieletnich (na 1 tys. nieletnich) – wg miejsca zamieszkania 9. Czyny karalne osób nieletnich (na 1 tys. nieletnich) – wg miejsca przestępstwa 10. Wyniki egzaminów w szkołach podstawowych 11. Wyniki egzaminów w gimnazjach 12. Liczba organizacji pozarządowych działających na danym obszarze (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców)
PODSYSTEM GOSPODARCZY	
Wskaźniki obowiązkowe	Wskaźniki fakultatywne
1. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób, 2. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	1. Średnia wartość gruntów (PLN/m²) w 2014r. 2. Wysokość podatku należnego od osób fizycznych za 2013 rok (w przeliczeniu na 1 osobę)

3. Odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych	
PODSYSTEM PRZESTRZENNY	
Wskaźniki obowiązkowe	Wskaźniki fakultatywne (rok odniesienia – 2014)
1. Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 r.	1. Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci ciepłowniczej
2. Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę	2. Wiek infrastruktury technicznej (liczba lat)

Źródło: opracowanie własne

5. Wyniki porównania wewnątrzmijskiego i wskazanie obszarów do rewitalizacji

5.1. Podsystem społeczny

Z uwagi na kluczowe znaczenie problemów społecznych w kontekście planowanych działań rewitalizacyjnych, analizę obszarów w podsystemie społecznym dokonano w sposób maksymalnie rozszerzony. Uwzględnione zostały cztery wskaźniki obowiązkowe oraz aż 12 wskaźników fakultatywnych.

Dane niezbędne do określenia wartości wskaźników pochodzą z Urzędu Miejskiego w Bytowie, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bytowie, Powiatowego Urzędu Pracy w Bytowie, Komendy Powiatowej Policji w Bytowie oraz szkół podstawowych i gimnazjów funkcjonujących na terenie miasta.

Wartości wskaźników w podsystemie społecznym przedstawiono w poniższej tabeli oraz na mapach.

Tabela 7. Ocena jednostek urbanistycznych w podsystemie społecznym

Jednostki urbanistyczne	WSKAŹNIKI OBOWIĄZKOWE				WSKAŹNIKI FAKULTATYWNE			
	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności	Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 10 tys. ludności	Wielkość zasiłków z pomocy społecznej w przeliczeniu na osobę	Liczba osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne (na 1000 osób)	Liczba osób pobierająca zasiłek pielęgnacyjny (na 1000 osób)	Liczba dożywianych dzieci (na 1000 dzieci)
1. ŚRÓDMIEJSKI	52,63	4,85 %	27,55	15,48	52,92 zł	2,89	43,69	60,61
2. URZĘDOWY	25,23	2,70 %	13,50	10,66	11,94 zł	2,14	31,03	21,02
3. MIŁA	63,49	4,70 %	10,82	21,65	104,62 zł	2,51	50,95	118,61
4. NOWY BYTÓW	26,45	3,00 %	11,34	5,81	25,97 zł	3,13	38,74	29,61
5. CEYNOWY	33,93	3,11 %	21,59	12,34	64,75 zł	3,80	48,13	45,94
6. BORUJA	40,10	4,91 %	25,87	12,94	56,81 zł	1,95	39,74	73,94
7. ZA TORAMI	32,73	2,51 %	19,64	0,00	12,59 zł	3,38	45,69	37,38
8. SZARYCH SZEREGÓW	46,57	8,02 %	17,16	49,02	22,20 zł	0,00	39,90	36,14
9. SPORTOWY	73,62	3,77 %	110,43	122,70	46,14 zł	5,71	74,29	32,26
MIASTO BYTÓW	44,23	3,95 %	19,57	15,56	58,92 zł	2,71	42,84	58,70
WOJEWÓDZTWO POMORSKIE	52,9	2,4 %	27,7	6,3	-	-	-	

Źródło: opracowanie własne

Legenda:

- Wskaźniki obowiązkowe – kolorem **pomarańczowym** zaznaczono obszary dla których wartości wskaźników prezentują sytuację gorszą niż w **województwie pomorskim**
- Wskaźniki fakultatywne – kolorem **żółtym** zaznaczono obszary dla których wartości wskaźników prezentują sytuację gorszą niż w **mieście Bytowie**

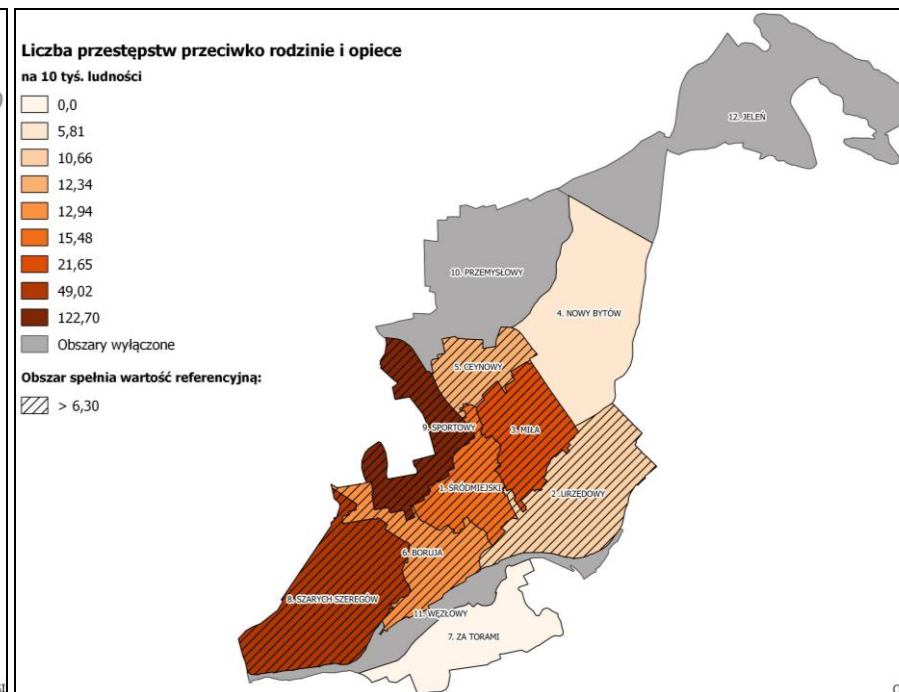
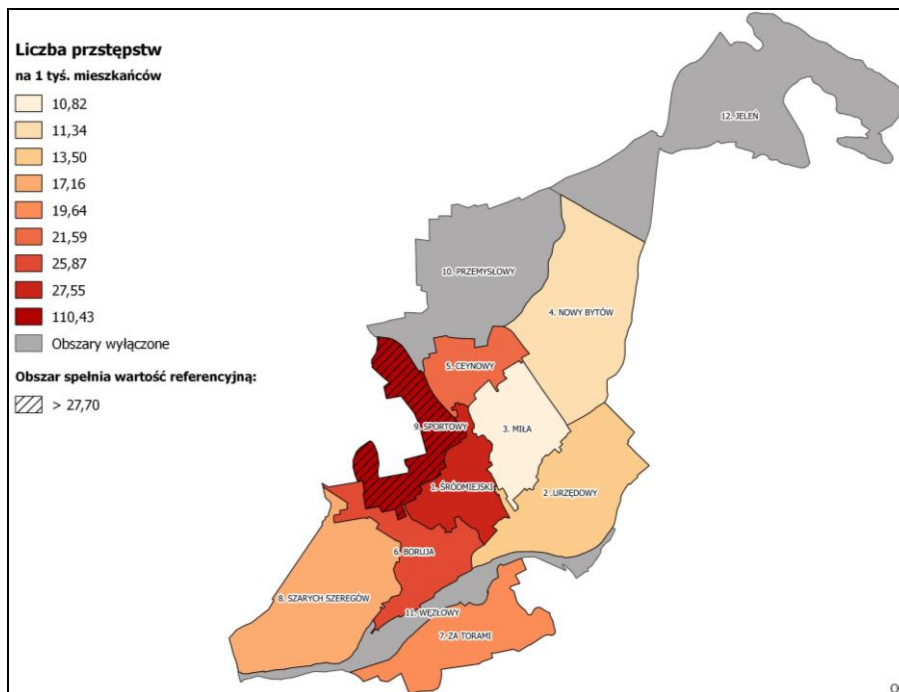
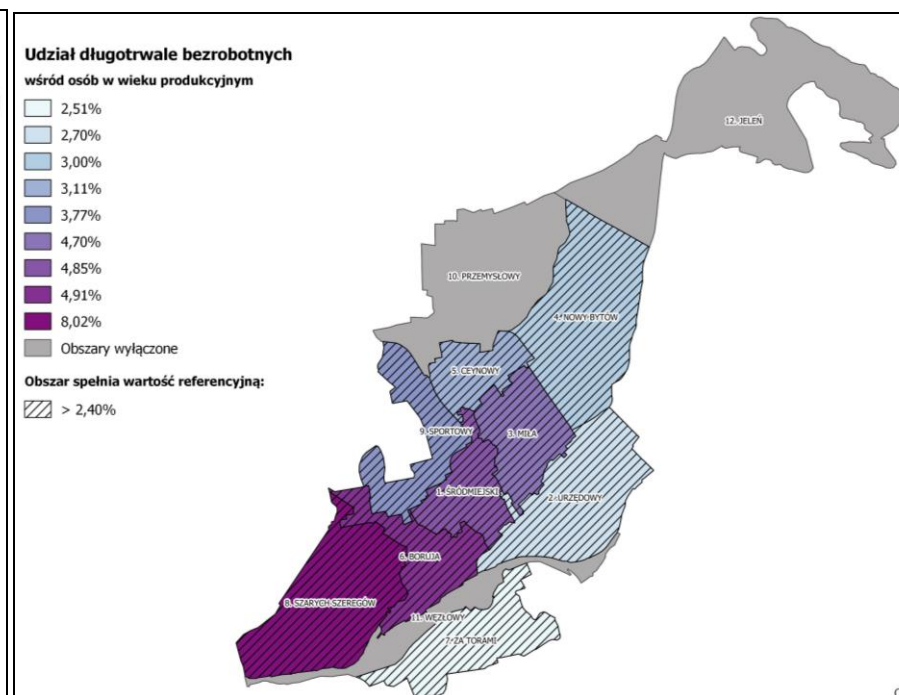
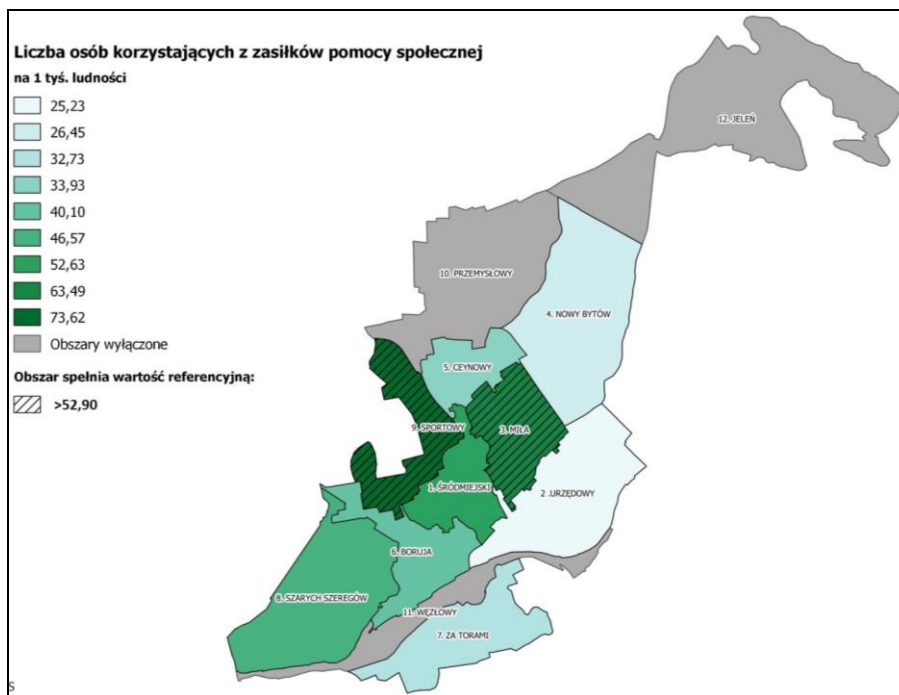
Tabela 8. Ocena jednostek urbanistycznych w podsystemie społecznym cd

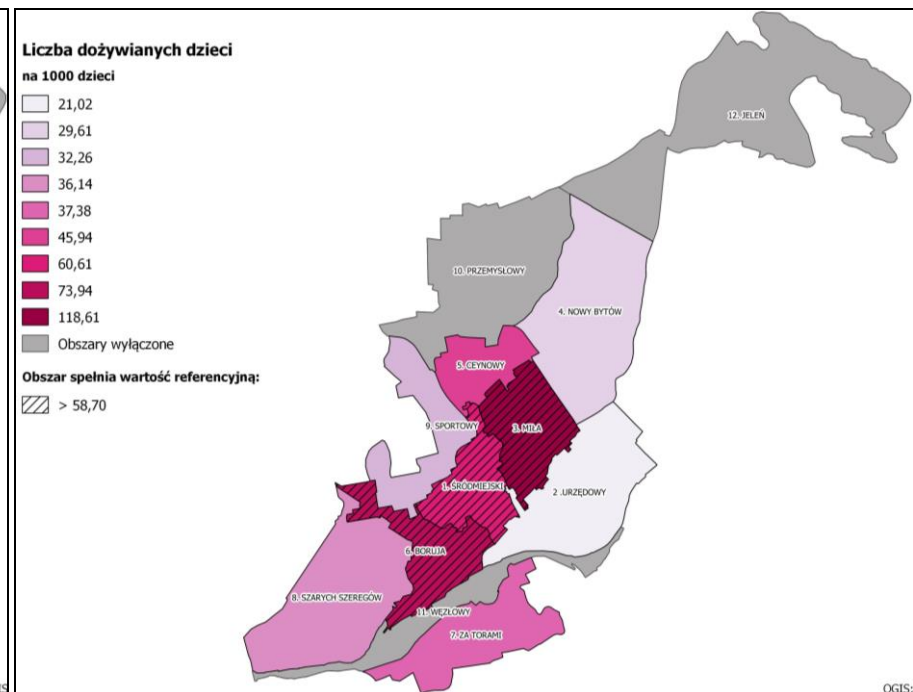
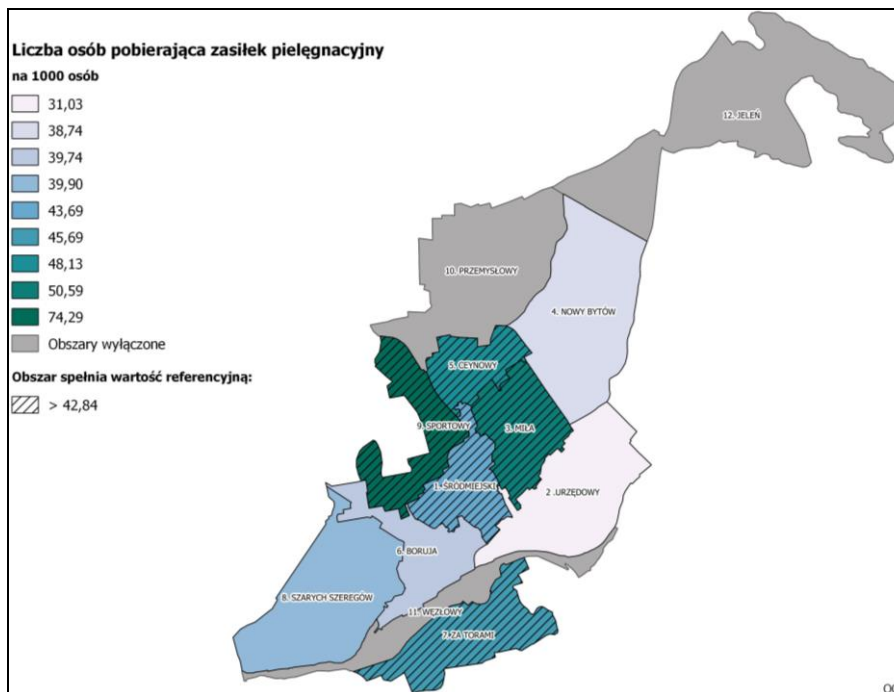
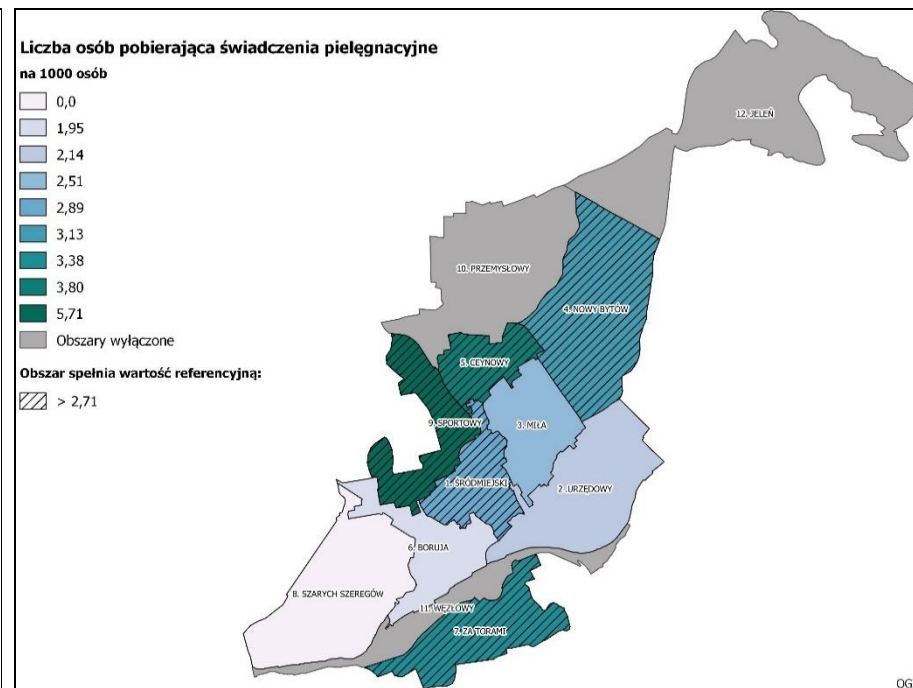
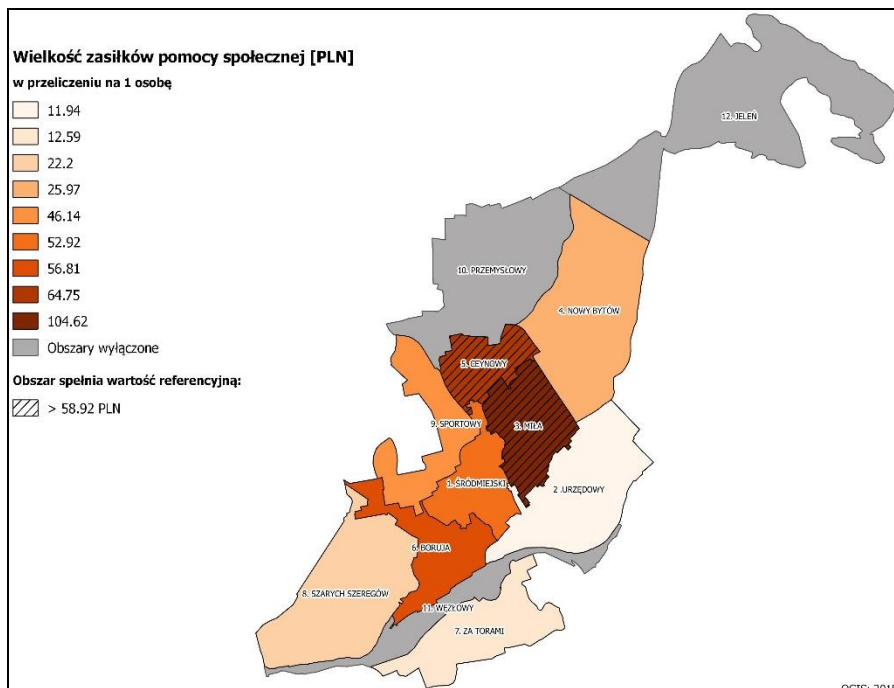
Jednostki urbanistyczne	WSKAŹNIKI FAKULTATYWNE							
	Liczba wypłacanych stypendiów socjalnych (na 1000 dzieci)	Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych (na 1000 osób)	Liczba wystawionych niebieskich kart (na 1000 osób)	Czyny karalne osób nieletnich (na 1 tys. nieletnich) – wg miejsca zamieszkania	Czyny karalne osób nieletnich (na 1 tys. nieletnich) – wg miejsca przestępstwa	Wyniki egzaminów w szkołach podstawowych	Wyniki egzaminów w gimnazjach	Liczba organizacji pozarządowych działających na danym obszarze (na 1000 osób)
1. ŚRÓDMIEJSKI	90,91	28,59	3,53	1,78	3,57	23,65	50,73	6,42
2. URZĘDOWY	33,27	3,92	2,50	1,75	0,00	28,07	60,55	5,35
3. MIŁA	109,49	20,81	2,51	10,95	38,32	25,36	54,46	5,38
4. NOWY BYTÓW	32,30	6,55	2,85	0,00	0,00	26,76	60,76	2,85
5. CEYNOWY	42,40	9,50	2,53	0,00	0,00	26,90	58,38	3,80
6. BORUJA	112,68	18,24	3,26	3,52	0,00	21,44	45,84	2,61
7. ZA TORAMI	121,50	10,15	6,77	0,00	0,00	30,20	53,76	0,00
8. SZARYCH SZEREGÓW	96,39	9,98	7,48	0,00	0,00	27,00	37,67	2,49
9. SPORTOWY	96,77	51,43	0,00	0,00	0,00	31,00	53,42	51,43
MIASTO BYTÓW	72,60	15,19	3,25	3,09	7,41	25,65	54,76	4,94
WOJEWÓDZTWO POMORSKIE	-	-	-	-	-	-	-	-

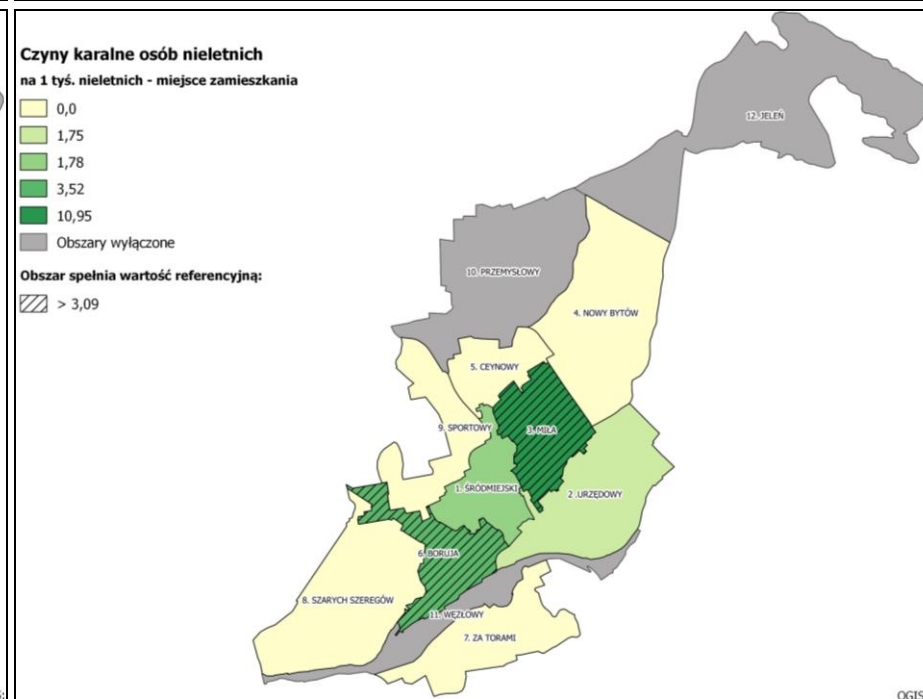
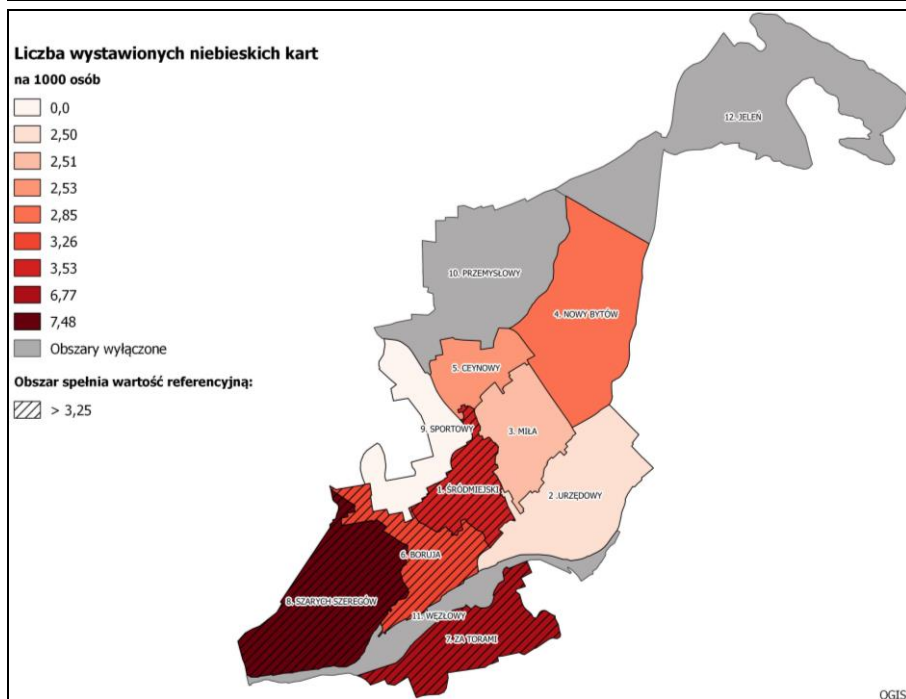
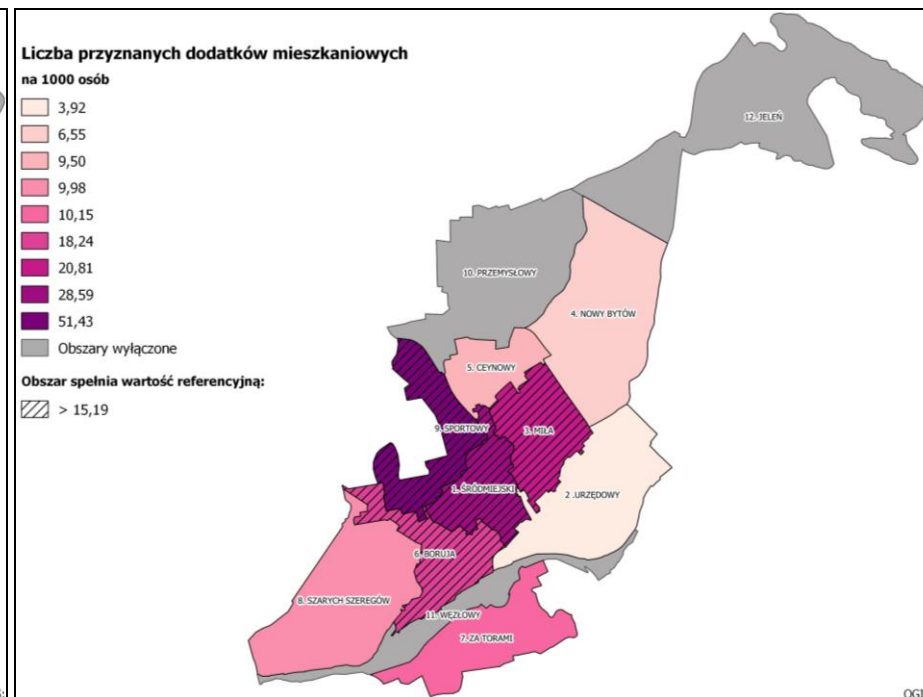
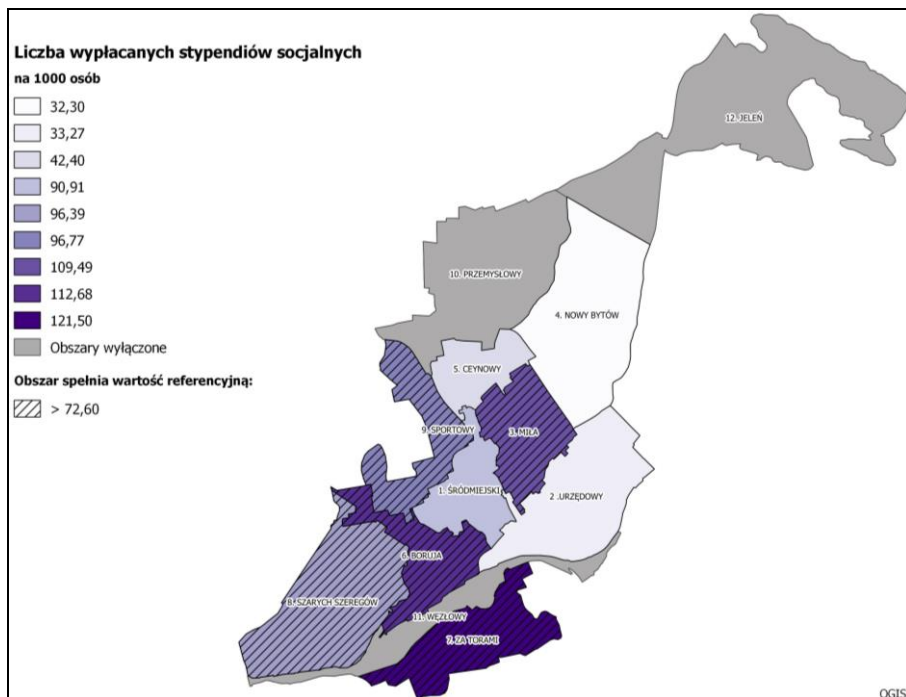
Źródło: opracowanie własne

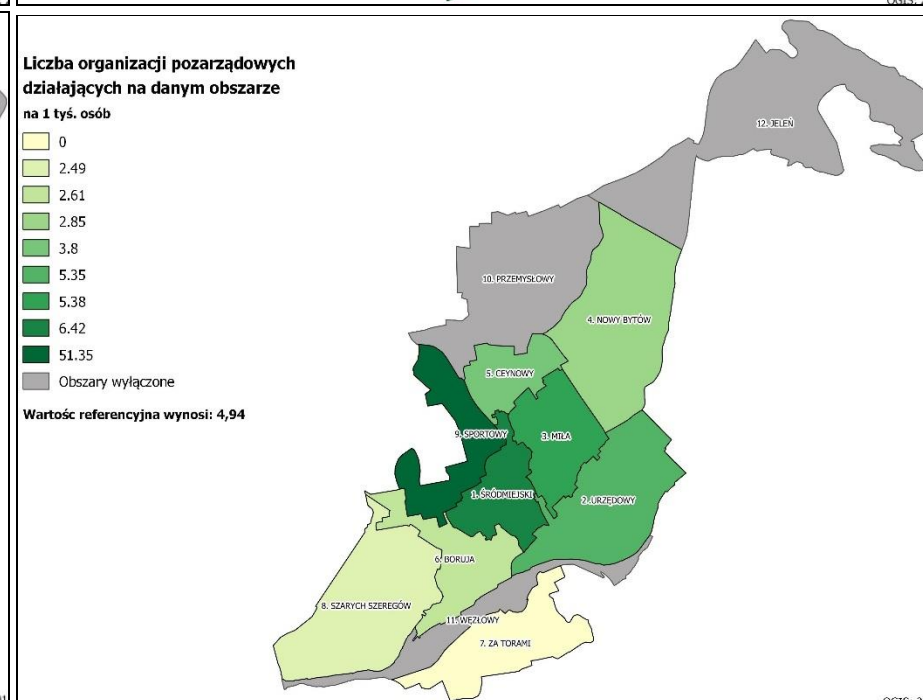
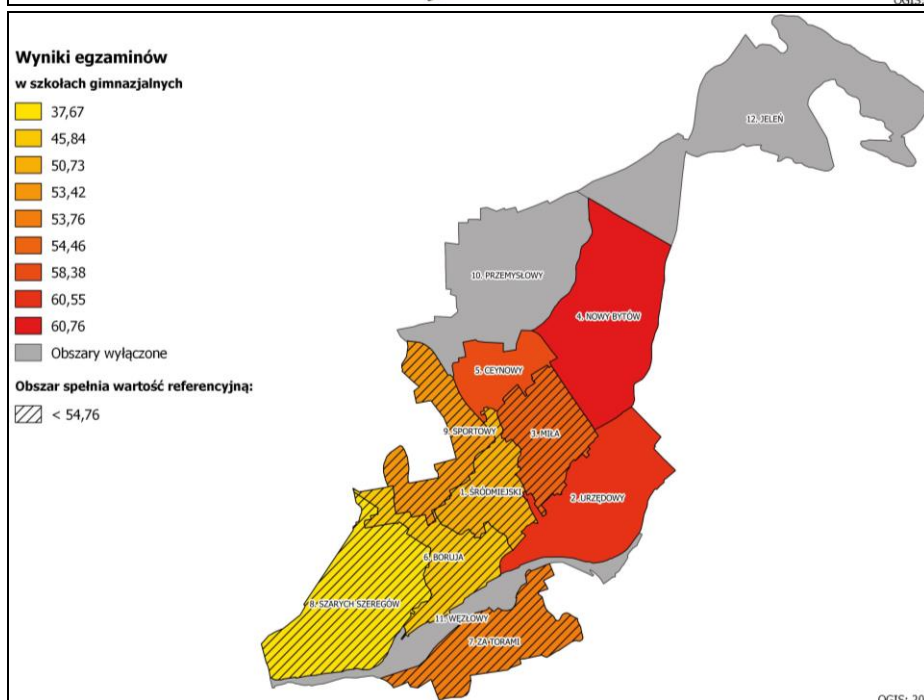
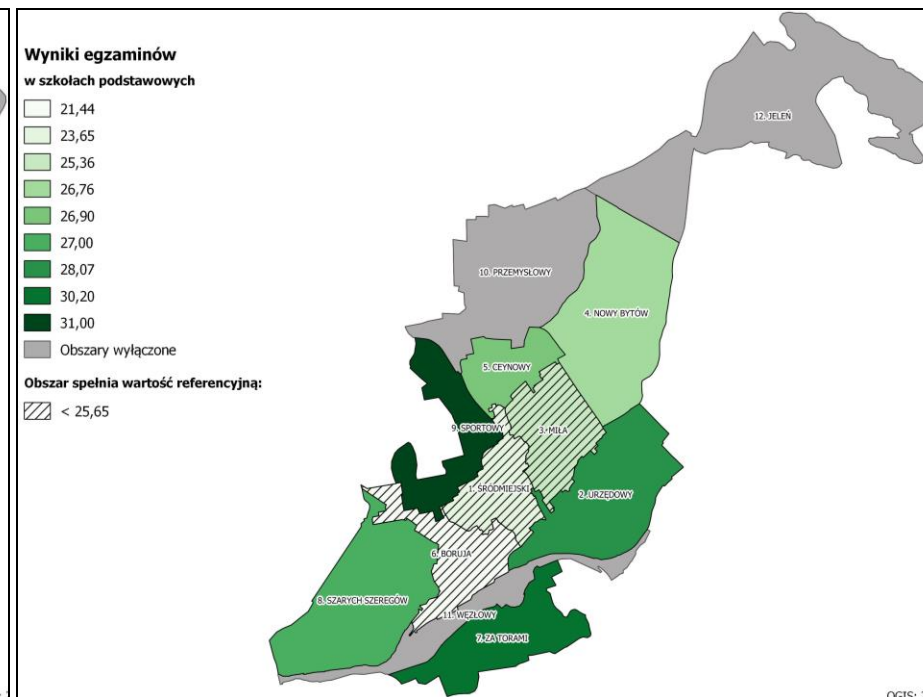
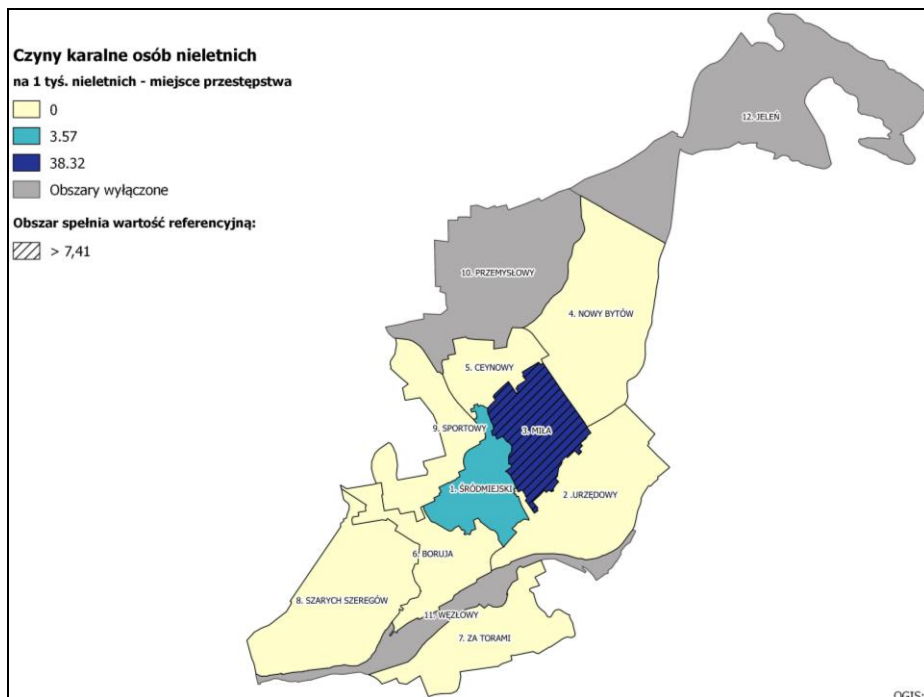
Legenda:

- Wskaźniki obowiązkowe – kolorem **pomarańczowym** zaznaczono obszary dla których wartości wskaźników prezentują sytuację gorszą niż w **województwie pomorskim**
- Wskaźniki fakultatywne – kolorem **żółtym** zaznaczono obszary dla których wartości wskaźników prezentują sytuację gorszą niż w **mieście Bytowie**

Analiza wskaźnikowa obszarów w podsystemie społecznym wykazała, że teren całego miasta w mniejszym lub większym stopniu dotyczą problemy społeczne. Poszczególne obszary charakteryzują się występowaniem różnych problemów społecznych, a także różną ich intensywnością.

W grupie wskaźników obowiązkowych najwięcej wskazań poniżej wartości referencyjnej dla województwa pomorskiego osiągnęły obszary **Sportowy** (4/4) oraz **Miła** (3/4). Obszary te jako jedyne negatywnie wyróżniają się pod względem *liczby osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej*. Biorąc jednak pod uwagę fakt małej liczby mieszkańców obszaru „Sportowego” (175 osób – 1,05% ogółu) można stwierdzić, że zidentyfikowane tam zjawiska mają o wiele mniejszy wpływ na ogólną sytuację społeczną miasta niż dla obszaru „Miła”. Wskaźnik przedstawiających udział długotrwale bezrobotnych dla wszystkich obszarów jest wyższy niż średnia dla województwa pomorskiego – największe wartości osiągają obszary „Szarych Szeregów”, „Boruja”, „Śródmiejski” i „Miła”. Pod względem liczby przestępstw negatywnie wyróżnia się tylko obszar „Sportowy”. Wskaźnik ten nie do końca jednak odzwierciedla poziom bezpieczeństwa na terenie miasta – jego wartość związana jest w dużej mierze z liczbą przestępstw popełnianych podczas licznie organizowanych na tym obszarze imprez masowych. Ostatni wskaźnik obowiązkowy – liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece osiąga wartości wyższe od referencyjnej dla województwa w większości obszarów (7 z 9). Największe wartości zanotowano dla obszarów „Sportowego”, „Szarych Szeregów” i „Miła”, jednak z uwagi na różną populację tych obszarów największy problem występuje na obszarze „Miła”.

Analiza wskaźników fakultatywnych wyłoniła 3 obszary z największą ilością wskazań poniżej wartości referencyjnej – **Miła** (9 z 12 wskaźników) oraz **Boruja** i **Śródmiejski** (7 z 12 wskaźników). Wskaźniki fakultatywne można przyporządkować do kilku kategorii wiodących:

- Poziom korzystania z usług pomocy społecznej – 6 wskaźników (wielkość zasiłków z pomocy społecznej w przeliczeniu na osobę, liczba osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne (na 1000 osób), liczba osób pobierająca zasiłek pielęgnacyjny (na 1000 osób), liczba dożywianych dzieci (na 1000 dzieci), liczba wypłacanych stypendiów socjalnych (na 1000 dzieci), liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych (na 1000 osób);
- Poziom bezpieczeństwa – 3 wskaźniki (czyny karalne osób nieletnich wg miejsca zamieszkania, czyny karalne osób nieletnich wg miejsca przestępstwa oraz liczba wystawionych niebieskich kart);
- Poziom wykształcenia – 2 wskaźniki (wyniki egzaminów w szkołach podstawowych oraz gimnazjach).

Pod względem korzystania z usług pomocy społecznej negatywnie wyróżniają się 3 obszary: „**Miła**” (5 z 6 wskaźników osiąga wartości wyższe od średniej dla miasta), „**Śródmiejski**” i „**Sportowy**” (4 z 6). Mieszkańcy poszczególnych obszarów korzystają z różnych rodzajów świadczeń. W przeliczeniu na 1 osobę najwyższa wartość zasiłków z pomocy społecznej wypłacana jest na obszarze „Miła” oraz „Ceynowy”. Na tych samych obszarach występuje także duży odsetek osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne. Na obszarach „Miła” i „Boruja” pomocą społeczną objęci są najmłodsi mieszkańcy – występuje tu największy odsetek dzieci dożywianych w szkołach oraz wypłacanych stypendiów socjalnych. Z kolei najwięcej dodatków mieszkaniowych przyznano mieszkańcom obszarów „Sportowego”, „Śródmiejskiego”, „Miła” i „Boruja”.

Pod względem bezpieczeństwa negatywnie wyróżniają się 2 obszary: „**Miła**” oraz „**Boruja**” (2 z 3 wskaźników osiągają wartość wyższą niż średnia dla miasta). Obszar „Miła” charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem czynów karalnych nieletnich. Jest tam dokonywanych najwięcej naruszeń

prawa, a sprawcami są głównie mieszkańcy tego obszaru. Na obszarze „Boruja” oprócz przestępstw nieletnich, wartość referencyjną przekracza także liczba wystawionych niebieskich kart.

Pod względem poziomu wykształcenia negatywnie wyróżniają się 3 obszary: „**Miła**”, „**Boruja**” i „**Śródmiejski**”. Wartości poniżej średniej dla miasta osiągane są dla obu wskaźników – zarówno wyników egzaminów w szkołach podstawowych jak i w gimnazjach.

Na terenie Bytowa funkcjonują 82 organizacje pozarządowe, które swym zasięgiem działania obejmują całe miasto. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców najwięcej tych podmiotów funkcjonuje na obszarach „Sportowym”, „Śródmiejskim” i „Miła”, natomiast żadna nie funkcjonuje na obszarze „Za Torami”. Z jednej strony należy wspierać powstawanie organizacji pozarządowych na obszarach o niskim poziomie nasycenia, z drugiej strony należy także podejmować działania związane z rozbudową bazy infrastrukturalnej istniejących organizacji. Problem ten występuje zwłaszcza na obszarze „Miła”, gdzie w niewielkich pomieszczeniach przy ul. Miłej 26 funkcjonuje kilkanaście instytucji społecznych oraz organizacji trzeciego sektora.

Podsumowując, analiza wskaźników w podsystemie społecznym wykazała na degradację 3 obszarów: „**Miła**” (12 z 16 wskaźników) „**Boruja**” oraz „**Śródmiejski**” (po 9). Wartość 9 wskaźników powyżej średniej osiągnął także obszar „Sportowy”, jednak z uwagi na fakt, że problemy społeczne dotyczą małej liczby mieszkańców nie został uznany za zdegradowany.

5.2. Podsystem gospodarczy

Porównania obszarów problemowych w podsystemie gospodarczym dokonano w oparciu o 3 wskaźniki obowiązkowe oraz 2 wskaźniki fakultatywne.

Dane niezbędne do określenia wartości wskaźników pochodzą z Urzędu Miejskiego w Bytowie, Powiatowego Urzędu Pracy w Bytowie oraz Urzędu Skarbowego w Bytowie.

Wartości wskaźników w podsystemie gospodarczym przedstawiono w poniższej tabeli oraz na mapach.

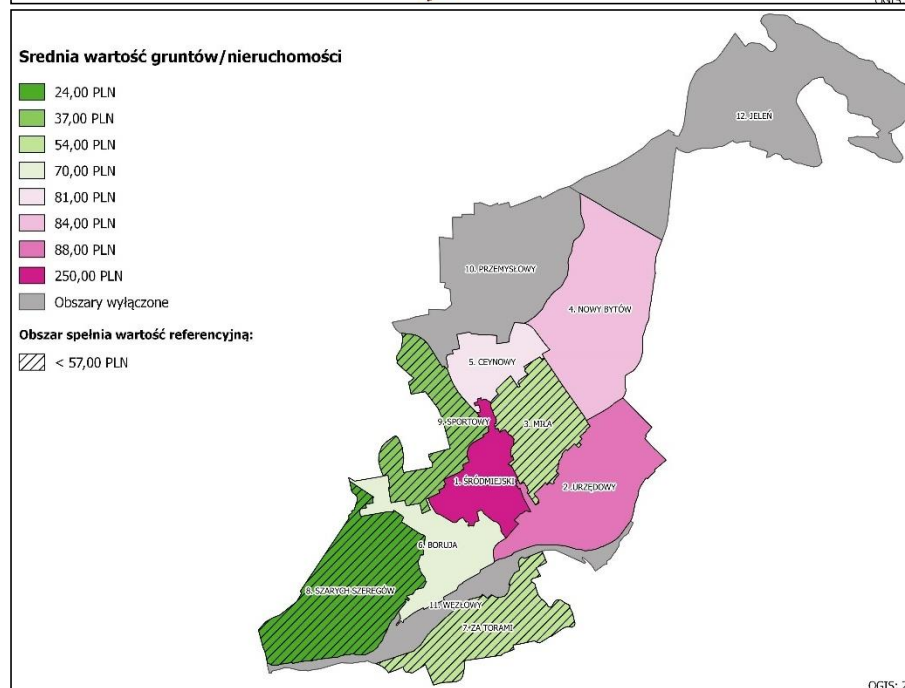
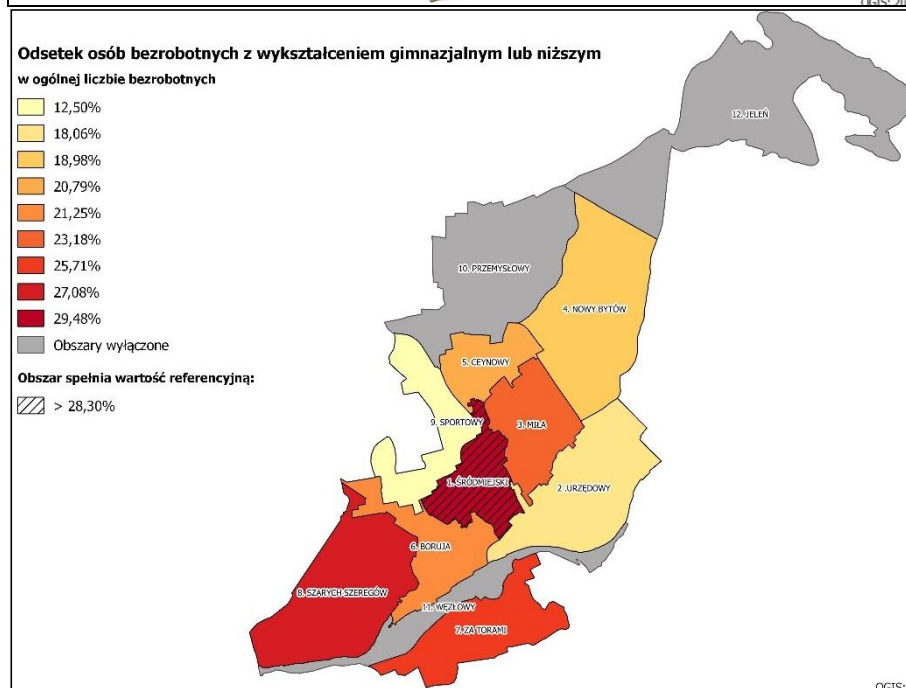
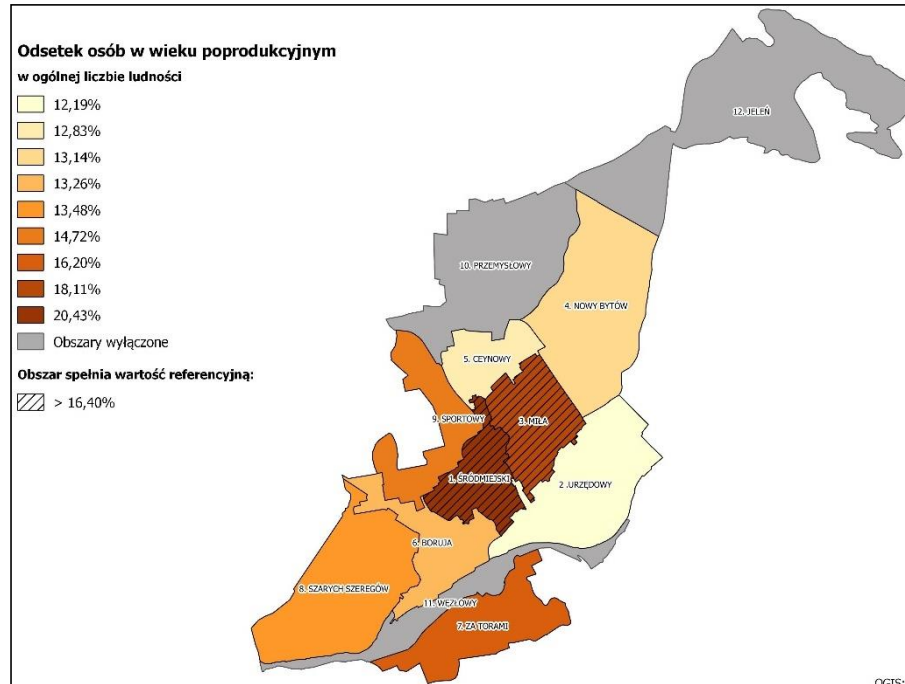
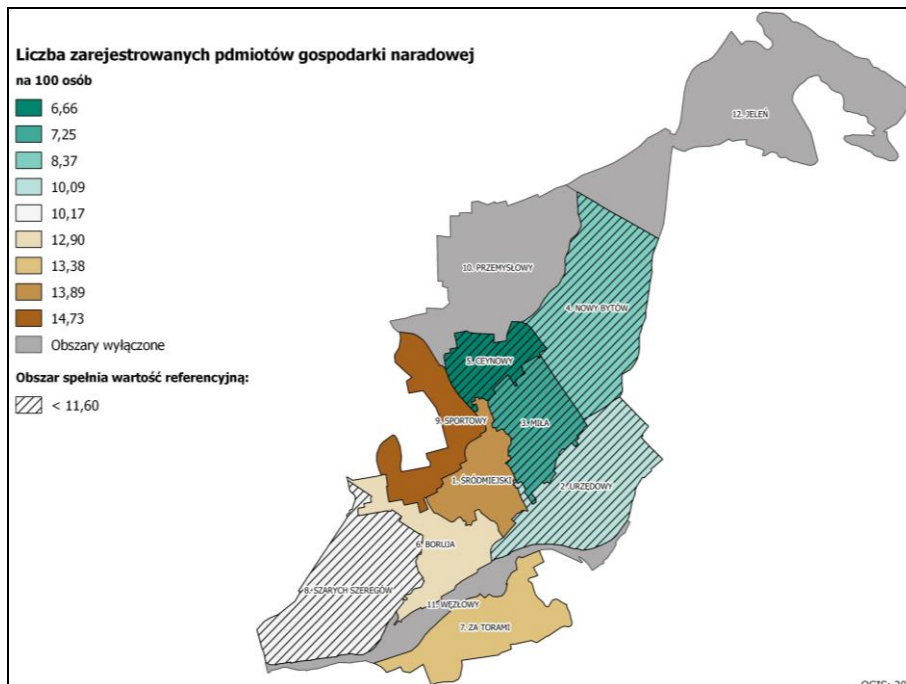
Tabela 9. Ocena jednostek urbanistycznych w podsystemie gospodarczym

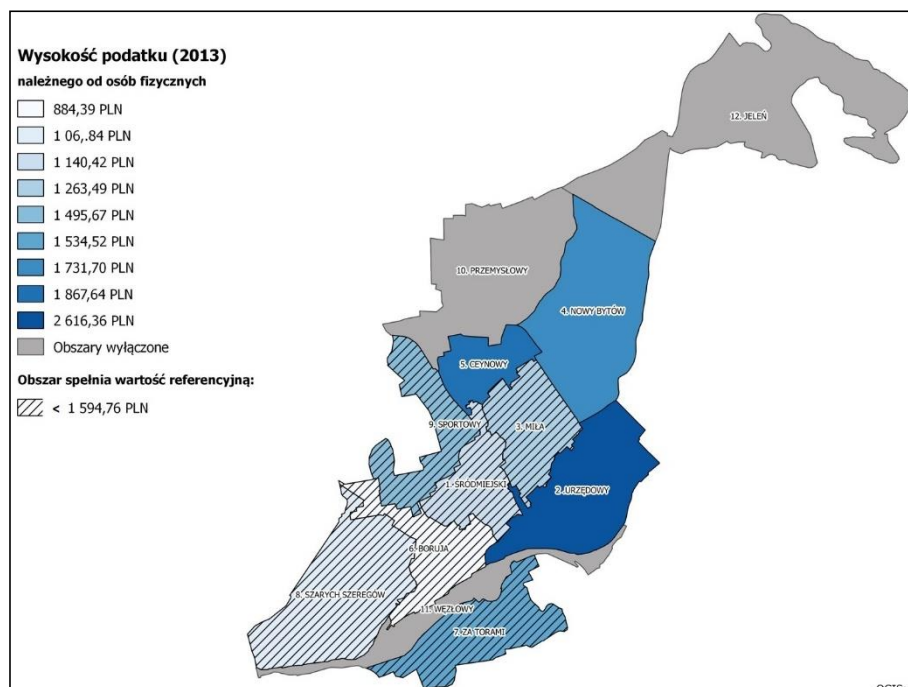
Jednostki urbanistyczne	WSKAŹNIKI OBOWIĄZKOWE			WSKAŹNIKI FAKULTATYWNE	
	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych	Średnia wartość nieruchomości	Wysokość podatku należnego od osób fizycznych (2013) w przeliczeniu na 1 osobę
1. ŚRÓDMIEJSKI	13,89	20,43 %	29,48 %	250,00 zł	1 140,42 zł
2. URZĘDOWY	10,09	12,19 %	18,06 %	88,00 zł	2 616,36 zł
3. MIŁA	7,25	18,11 %	23,18 %	54,00 zł	1 263,49 zł
4. NOWY BYTÓW	8,37	13,14 %	18,98 %	84,00 zł	1 731,70 zł
5. CEYNOWY	6,66	12,83 %	20,79 %	81,00 zł	1 867,64 zł
6. BORUJA	12,90	13,26 %	21,25 %	70,00 zł	884,39 zł
7. ZA TORAMI	13,38	16,20 %	25,71 %	54,00 zł	1 534,52 zł
8. SZARYCH SZEREGÓW	13,89	13,48 %	27,08 %	24,00 zł	1 063,84 zł
9. SPORTOWY	10,17	14,72 %	12,50 %	37,00 zł	1 495,67 zł
MIASTO BYTÓW	10,59	15,38 %	22,89 %	57,00 zł	1 594,76 zł
WOJEWÓDZTWO POMORSKIE	11,6	16,4 %	28,3 %	-	-

Źródło: opracowanie własne

Legenda:

- Wskaźniki obowiązkowe – kolorem **pomarańczowym** zaznaczono obszary dla których wartości wskaźników prezentują sytuację gorszą niż w **województwie pomorskim**
- Wskaźniki fakultatywne – kolorem **żółtym** zaznaczono obszary dla których wartości wskaźników prezentują sytuację gorszą niż w **mieście Bytowie**

Analiza wskaźników gospodarczych wskazuje, że poszczególne obszary miasta odznaczają się degradacją w kontekście gospodarczym. Pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (w przeliczeniu na 100 mieszkańców) negatywnie wyróżniają się 5 obszarów – wartości niższe niż średnia dla województwa zanotowano dla obszarów „Ceynowy”, „Miła”, „Nowy Bytów”, „Urzędowy” i „Szarych Szeregów”. Związane jest to pośrednio z mieszkalnym charakterem tych obszarów, a także z faktem wykształcenia się w strukturze miasta obszaru przemysłowego (nieuwzględnionego w analizie), na którym lokowana jest większość podmiotów gospodarczych.

Miasto Bytów charakteryzuje się natomiast korzystną strukturą wiekową mieszkańców. Wyższy niż w województwie odsetek osób w wieku poprodukcyjnym występuje jedynie na dwóch obszarach – „Śródmiejskim” (typowe zjawisko dla centrum miast) oraz na obszarze „Miła”. W śródmieściu zanotowano także największy odsetek z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych.

W grupie wskaźników fakultatywnych najwięcej wskazań poniżej średniej dla miasta zanotowano dla 3 obszarów: „Miła”, „Szarych Szeregów” i „Sportowy”. Obszary te charakteryzują się niską wartością nieruchomości oraz niskimi wpływami z podatku od osób fizycznych.

Podsumowując, analiza wskaźników w podsystemie gospodarczym wskazuje w sposób wyraźny na obszar „**Miła**” jako najbardziej zdegradowany gospodarczo. Wyniki poniżej wartości referencyjnej wyznaczono dla czterech wskaźników – dwóch obowiązkowych oraz dwóch fakultatywnych.

5.3. Podsystem przestrzenny

Porównania obszarów problemowych w podsystemie przestrzennym dokonano w oparciu o 2 wskaźniki obowiązkowe oraz 2 wskaźniki fakultatywne.

Dane niezbędne do określenia wartości wskaźników pochodzą m.in. z Urzędu Miejskiego w Bytowie, Spółdzielni i Wspólnot Mieszkaniowych funkcjonujących na terenie miasta, VEOLIA PÓŁNOC Sp. z o.o., Zarządu Dróg Powiatowych w Bytowie.

Wartości wskaźników w podsystemie gospodarczym przedstawiono w poniższej tabeli oraz na mapkach.

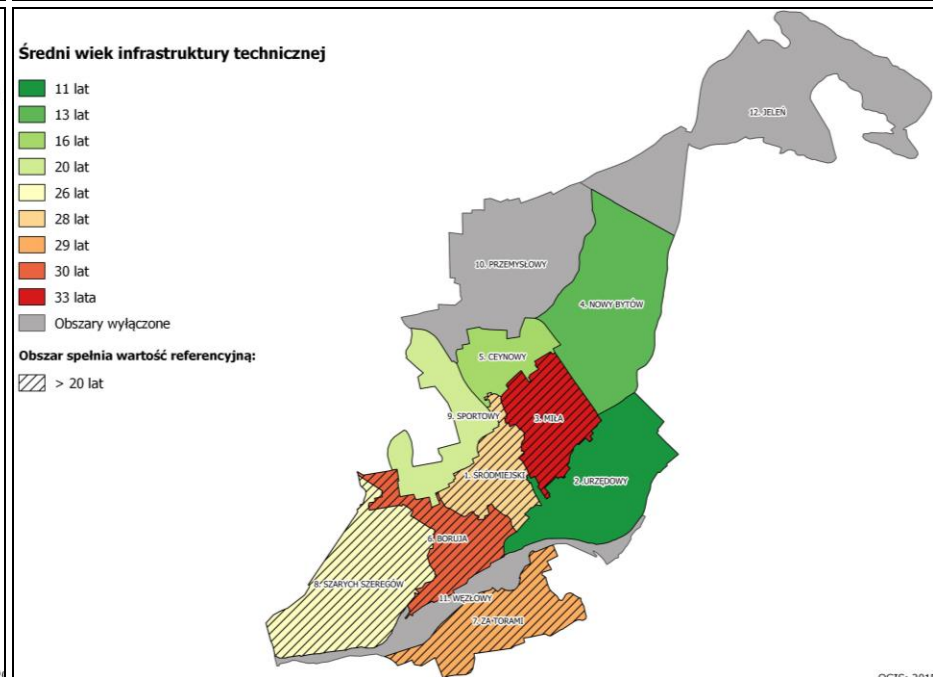
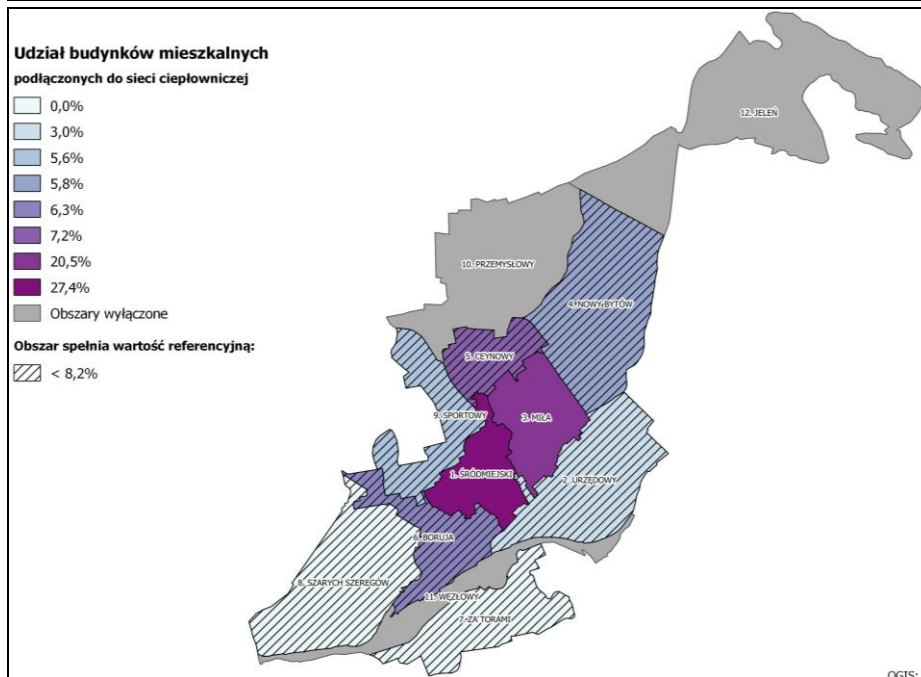
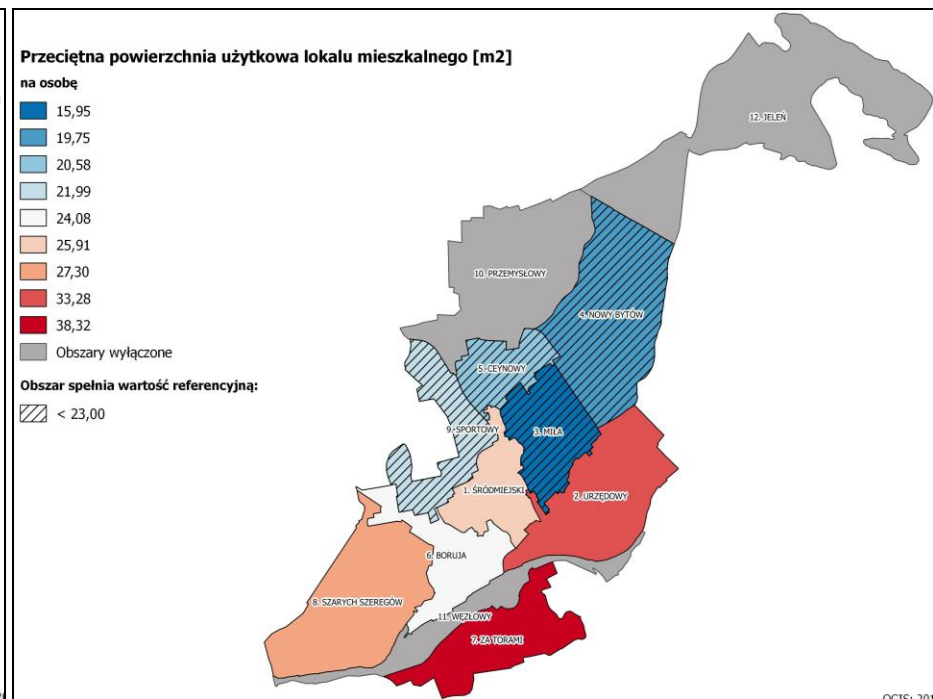
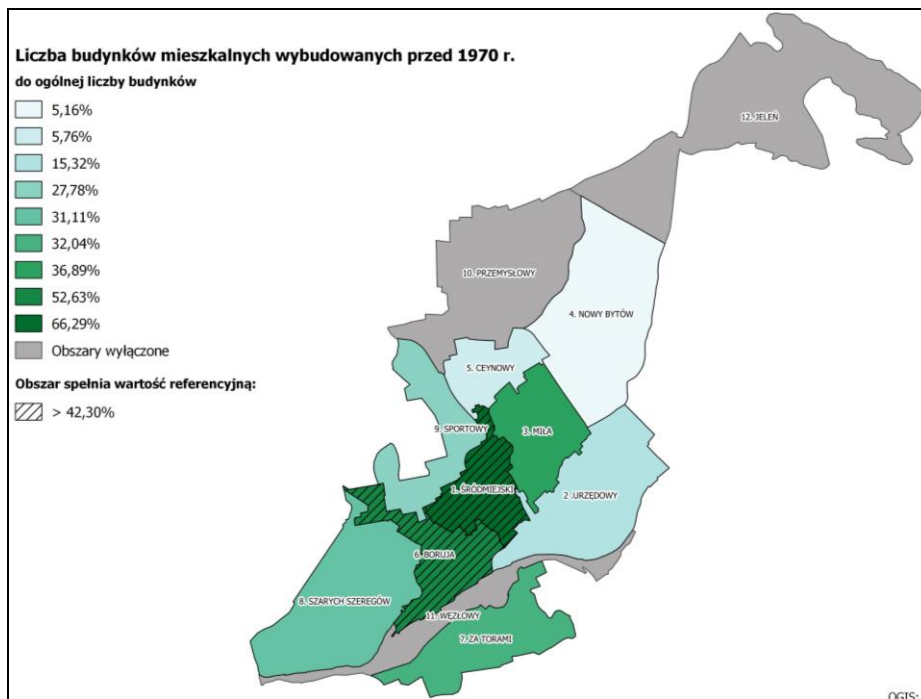
Tabela 10 Ocena jednostek urbanistycznych w podsystemie przestrzennym

Jednostki urbanistyczne	WSKAŹNIKI KLUCZOWE		WSKAŹNIKI FAKULTATYWNE	
	Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 r.	Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci ciepłowniczej	Wiek infrastruktury technicznej – drogowej, ciepłowniczej, wodno-ściekowej
1. ŚRÓDMIEJSKI	66,29%	38,32	27,4%	28
2. URZĘDOWY	15,32%	33,28	3,0%	11
3. MIŁA	36,89%	15,95	20,5%	33
4. NOWY BYTÓW	5,16%	19,75	5,8%	13
5. CEYNOWY	5,76%	20,58	7,2%	16
6. BORUJA	52,63%	24,08	6,3%	30
7. ZA TORAMI	32,04%	27,92	0,0%	29
8. SZARYCH SZEREGÓW	31,11%	27,30	0,0%	26
9. SPORTOWY	27,78%	21,99	5,6%	20
MIASTO BYTÓW	24,41%	25,91	8,2%	20
WOJEWÓDZTWO POMORSKIE	42,3%	23,0	-	-

Źródło: opracowanie własne

Legenda:

- Wskaźniki obowiązkowe – kolorem **pomarańczowym** zaznaczono obszary dla których wartości wskaźników prezentują sytuację gorszą niż w **województwie pomorskim**
- Wskaźniki fakultatywne – kolorem **żółtym** zaznaczono obszary dla których wartości wskaźników prezentują sytuację gorszą niż w **mieście Bytowie**

Analiza wskaźników w podsystemie przestrzennym wskazuje na degradację 3 obszarów: „**Boruja**”, „**Miła**” oraz „**Śródmiejski**”. Charakteryzują się one największym udziałem budynków kilkudziesięcioletnich oraz starszych, co wynika bezpośrednio z historycznych uwarunkowań rozwoju miasta. Duża część budynków wymaga pilnych prac remontowych i termomodernizacyjnych. Również na tych samych obszarach występuje najstarsza infrastruktura techniczna w mieście (drogi i chodniki, sieć ciepłownicza oraz sieć wodno-ściekowa). W najbliższych latach na tych obszarach występować będą największe potrzeby związane z przebudową i modernizacją infrastruktury. Ponadto obszar „**Miła**” wyróżnia się także najmniejszą przeciętną powierzchnią lokalu użytkowego na osobę – 15,95 m², co znacznie odbiega od średniej dla miasta i województwa. Teren miasta jest niewystarczająco wyposażony w sieć ciepłowniczą – najwyższy udział budynków podłączonych do sieci występuje na obszarze „**Śródmiejskim**” i „**Miła**”, ale nawet tam kształtuje się na niskim poziomie. Powoduje to wysokie koszty ogrzewania oraz emisję zanieczyszczeń związanych ze spalaniem paliwa stałego (głównie węgla).

6. Wybór obszaru zdegradowanego

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa wskazała na obszary miasta, które najbardziej narażone są na degradację w ujęciu społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Za najbardziej zdegradowane obszary w ujęciu **społecznym** należy uznać:

- „Miła”
- „Boruja”
- „Śródmiejski”

Pod względem **gospodarczym** najbardziej zdegradowanym obszarem jest:

- „Miła”

Degradacja w ujęciu **przestrzennym** najbardziej widoczna jest na obszarach:

- „Boruja”
- „Miła”
- „Śródmiejski”

Analiza natężenia wskaźników w poszczególnych podsystemach, przy uwzględnieniu znaczenia obszarów dla dalszego rozwoju miasta oraz realizowanych w ostatnich latach przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wykazała, że najbardziej zdegradowanym obszarem, wymagającym pilnej interwencji jest obszar „**Miła**”. W miarę możliwości, w drugiej kolejności procesem rewitalizacji powinien zostać objęty obszar „**Boruja**”.

Obszar „**Miła**” jest z terenu całego miasta najbardziej narażony na degradację w ujęciu społecznym. Przeprowadzona powyżej analiza wykazała, że na obszarze występuje wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego wynikający z wielu problemów społecznych.

Obszar charakteryzuje się wysokim poziomem bezrobocia. Bez pracy pozostaje 220 osób, co dają jedną z najwyższych stóp bezrobocia w mieście. Niepokojący jest także fakt, że znaczna część bezrobotnych (81 osób) to osoby pozostające bez zatrudnienia ponad rok oraz osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (51 osób). Bezrobocie stanowi obecnie jeden z najtrudniejszych problemów społeczno-gospodarczych. Wysoki poziom bezrobocia (często dziedzicznego w rodzinach) rodzi szereg negatywnych następstw. Główną jego konsekwencją jest ubożenie społeczeństwa. Brak środków finansowych niezbędnych do normalnego funkcjonowania przekłada się bezpośrednio na wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej. W 2012 roku z usług MOPS w Bytowie korzystało 176 mieszkańców obszaru, co stanowiło jeden z najwyższych poziomów na terenie miasta. Mieszkańcom obszaru przyznawano liczne świadczenia socjalne: 142 osoby otrzymywały zasiłek pielęgnacyjny, 7 osób świadczenie pielęgnacyjne, 65 dzieci było dożywianych w szkołach, a 60 przyznano stypendium socjalne. 58 rodzinom przyznano także dodatki mieszkaniowe.

Wysoki poziom bezrobocia oraz długookresowa zależność od pomocy społecznej powoduje poważne szkody nie tylko ekonomiczne, ale i społeczne. Osoba bezrobotna pozbawiona zostaje komfortu psychicznego, czuje się wykluczona ze społeczeństwa. Rodzi to frustrację, przynosi postawy antyspołeczne oraz sprzyja przestępczości i demoralizacji, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Potwierdzeniem tego stanu są wysokie wartości wskaźników obrazujących poziom przestępczości. Na danym obszarze dokonano 36 przestępstw, w tym 6 przestępstw przeciwko rodzinie i opiece. Stwierdzono także 21 czynów karalnych osób nieletnich. Nawarstwienie problemów społecznych

i ekonomicznych rodzi także zjawisko przemocy domowej – duża liczba rodzin zamieszkałych na obszarze objęta jest procedurą „niebieskich kart”. Liczne problemy społeczne negatywnie przekładają się także na rozwój najmłodszych mieszkańców – dzieci z obszaru „Miła” osiągają jedne z najgorszych wyników z egzaminów w szkołach podstawowych i gimnazjach.

Na obszarze funkcjonuje 15 organizacji pozarządowych oraz liczne instytucje społeczne – m.in. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Centrum Integracji Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy, Ośrodek Rehabilitacji Psychoruchowej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespół Interdyscyplinarny. Problemem dla ich działalności jest niewystarczająca baza lokalowa – instytucje mieszczą się w kompleksie budynków przy ul. Miłej 26, wymagających przebudowy i licznych prac termomodernizacyjnych. W celu intensyfikacji realizowanych działań wskazana byłaby także budowa nowych obiektów.

Poważnym problemem gospodarczym i społecznym, który w przyszłych latach będzie się dalej pogłębiał, jest wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym (kobiet powyżej 60 r.ż oraz mężczyzn powyżej 65 r.ż) w ogólnej liczbie ludności – wynoszący 18,11 % (502 osoby). Na skutek zmian demograficznych powodujących starzenie się społeczeństwa na danym obszarze pojawiać się będą coraz większe potrzeby związane z opieką nad seniorami oraz stworzenia szerokiego katalogu usług społecznych. Istotnym wyzwaniem powinno być wdrożenie działań aktywizacyjnych, pozwalających osobom starszym jak najdłużej aktywnie funkcjonować w społeczeństwie.

Negatywne zjawiska społeczne występujące na obszarze pogłębiane są także poprzez degradację gospodarczą i przestrzenną. Na obszarze występują jedne z najniższych wskaźników prowadzenia działalności gospodarczej. Negatywnie wpływa to na bazę usługową obszaru – mieszkańcy mają utrudniony dostęp do podstawowych usług rynkowych (m.in. obiektów handlowo-usługowych czy placówek medycznych etc.). Niekorzystnie wygląda także stan budynków mieszkalnych na obszarze – dominuje stara zabudowa (w większości z lat 70 XX wieku) wymagająca licznych remontów i prac termomodernizacyjnych. Również pozostała infrastruktura techniczna (drogi i chodniki, sieć ciepłownicza, sieć wodno-ściekowa) jest wyeksploatowana i w złym stanie technicznym. Wszystkie negatywne zjawiska powodują, że obszar „Miła” jest nieatrakcyjny do zamieszkania – posiada jedne z najniższych cen gruntów i nieruchomości w mieście.

Ze względu na zidentyfikowane problemy na obszarze „Miła” oraz ich bardzo duże znaczenie dla funkcjonowania całego miasta wskazana jest pilna interwencja. Działania rewitalizacyjne powinny objąć m.in. poszerzenie oferty usług społecznych (zwłaszcza dla osób bezrobotnych i niezaradnych życiowo), rozbudowę infrastruktury instytucji społecznych oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznej.

Obszar „**Boruja**” jest drugim obszarem na terenie miasta, który zagrożony jest degradacją (głównie w aspekcie społecznym i przestrzennym). Problemy społeczne kształtują się analogicznie jak na obszarze „Miła”. Występuje tutaj wysoki poziom ubóstwa oraz wykluczenia społecznego, które spowodowane są w dużej mierze przez wysoki poziom bezrobocia – bez pracy pozostaje 160 osób, z czego 51 długotrwale. Wpływa to na poziom korzystania przez mieszkańców z usług pomocy społecznej. Mieszkańcy korzystają głównie z dodatków mieszkaniowych oraz pomocy skierowanej do najmłodszych – dożywiania w szkołach oraz stypendiów socjalnych. Na obszarze panuje także wysoki poziom przestępczości – w 2012 roku dokonano 42 przestępstwa, w tym 2 przeciwko rodzinie i opiece. Niebezpiecznym zjawiskiem jest także przemoc domowa – udział rodzin objętych procedurą „niebieskich kart” jest wyższy niż średnia dla miasta.

Obszar wykazuje także degradację przestrzenną. Większość budynków mieszkalnych (53% ogółu) wybudowana została przed 1970 rokiem. Duża część z nich – zwłaszcza ponadstuletnie kamienice przy ul. Drzymały są w niezadowalającym stanie technicznym. Nakładów inwestycyjnych wymaga także pozostała infrastruktura techniczna (drogi i chodniki, sieć wodociągowa oraz kanalizacja ściekowa). Obszar w niewielkim stopniu wyposażony jest w miejską sieć ciepłowniczą, co negatywnie wpływa na sytuację materialną mieszkańców (wysokie koszty ogrzewania), a także na stan środowiska (emisja zanieczyszczeń do atmosfery).

W odpowiedzi na powyższe problemy na obszarze „Boruja” konieczna jest interwencja obejmująca m.in. poszerzenie oferty usług społecznych oraz poprawę jakości i funkcjonalności przestrzeni publicznych. Wskazana jest realizacja zadań infrastrukturalnych obejmujących m.in. renowację zabytkowych pierzei budynków, modernizację infrastruktury technicznej (budowy i remonty dróg i chodników, rozbudowa sieci ciepłowniczej). W celu większej integracji mieszkańców wskazana jest także budowa ciągu pieszo-rowerowego między centrum miasta a osiedlem „Stary Dworzec” – z wykorzystaniem zabytkowego mostu kolejowego nad rzeką Borują. Powinny zostać zrealizowane także działania obejmujące stworzenie integracyjnych przestrzeni otwartych przeznaczonych do wypoczynku, sportu i rekreacji (m.in. zagospodarowanie nadbrzeży rzeki Bytowy oraz centralnego punktu obszaru – Placu Krofeya).

Objęcie działaniami rewitalizacyjnymi obszarów „Miła” i „Boruja” pozwoli na przywrócenie atrakcyjności tych obszarów dla mieszkańców, przedsiębiorców, pracujących lub odwiedzających (odbiorców usług dostępnych na tym terenie), z korzyścią dla całej społeczności miasta Bytowa.